

HEDEN
TER BESPREKING VRIJDAG 18 MAART, MR PAUZE
Aan
de minister

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Gesprek MP Voorjaarsbesluitvorming

Datum
17 maart 2022

Notanummer
2022-0000096091

Bijlagen
1. Besprekstuk uitgaven

Aanleiding

Morgen spreekt u in de pauze van de MR met de mp over het budgettaire beeld en de inzet voor de voorjaarsbesluitvorming. De sluiten aan bij het gesprek op Algemene Zaken.

Bespreekpunten

U kunt morgen de volgende 3 agendapunten bespreken. Deze agenda is met de afgestemd:

1. Uitgavenbeeld bij start voorjaarsbesluitvorming
2. Stand van zaken inkomstenbesluitvorming
3. Politieke afstemming budgettaire besluitvorming

Kern

- De kernpunten uit het budgettaire uitgavenbeeld zijn samengevat op 2 A4. Het voorstel is het overleg met de mp te voeren aan de hand van dit stuk.
- Het budgettaire beeld is toegelicht aan de De mp wordt in zijn voorbereiding geïnformeerd over de kernpunten.
- In de uitwerkingsbrieven claimen departementen veel extra geld. In totaal ruim 20 miljard euro voor de komende jaren. Dit is bijzonder na een coalitieakkoord met vooral grote plussen en een EMU-saldo dat structureel op (ongeveer) min 3% BBP staat.
- Het is daarom belangrijk om in het gesprek te markeren dat de claims uit de beleidsbrieven voor extra wensen boven op het coalitieakkoord niet kunnen worden gehonoreerd. Alle aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord zullen binnen de bestaande middelen moeten worden ingepast.
- Verder is het belangrijk om stil te staan bij de aangenomen moties uit de Eerste Kamer over de AOW-koppeling, jeugd, tegemoetkoming studenten en indexatie AOW en de aangenomen motie Sjoerdsma c.s. over de verhoging van de Defensie-uitgaven naar 2% en de wijze waarop het kabinet daar mee om kan gaan. In het stuk is hiervoor een procesvoorstel opgenomen.
- Voorafgaand aan de MR vindt de Vierhoek plaats. In het gesprek met de mp kunt eventuele open einde uit de bespreking hernemen en vooruitkijken.
- Uw politiek assistent informeert u over het punt van politieke afstemming.

Spreeklijn

- Dit overleg is bedoeld om drie onderwerpen te bespreken, te weten het eerste uitgavenbeeld, de stand van zaken inkomstenbesluitvorming en de politieke afstemming.

1. Uitgavenbeeld

- Ik heb de uitwerkingsbrieven van de vakministers in de afgelopen week ontvangen. Het cijferbeeld dat uit de brieven naar voren komt is niet goed.
- 1) • In de **eerste plaats** staat de Voorjaarsnota in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord.
- 2) • Met dit akkoord voegen we 75 miljard euro toe aan de begroting. Een historisch groot bedrag. Met het coalitieakkoord hebben we de budgettaire grenzen opgezocht én bereikt.
- 3) • Dit betekent dus ook dat er geen ruimte is voor aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord.
- In de uitwerkingsbrieven wordt daarentegen ruim 20 miljard extra geclaimd. En dat is veel te veel.
- In de Kaderbrief is de lijn vastgelegd dat het kabinet binnen de kaders blijft. Tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. Die afspraak hebben we met elkaar gemaakt.
- 4) • Voor nieuwe beleidswensen en intensivering is geen budgettaire ruimte. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor intensiveringen kunnen niet worden overgenomen.
- 5) • Voor onvermijdelijke tegevallers geldt een ander verhaal. Die moeten we serieus bezien. Denk hierbij aan de huurtoeslag, de sociale zekerheid en de asielraming.
- Maar dat is echt wat anders dan miljarden extra voor nieuwe beleidswensen. Daarvan kan geen sprake zijn. Die lijn moeten wij beide uitdragen naar de vakministers. Ik zal dit punt maken bij de mondelinge mededelingen.
- 6) • Een **tweede punt** zijn de aangenomen moties in de Eerste Kamer en de motie Sjoerdsma c.s. over hogere Defensie-uitgaven. Dit moeten we bezien in de tijd. Voor nu stel ik voor van het volgende uit te gaan:
 - 1) 1. De AOW-koppeling WML is onderdeel van de besluitvorming rond koopkracht in de vierhoek, waarin een gedekt pakket afgesproken kan worden. Politiek kan ook gewoon vastgehouden worden aan het coalitieakkoord. PvdA en GL hebben vergelijkbare plannen.
 - 2) 2. De bewindspersonen van VWS en JenV staan aan de lat om tot aanvullende besparingsmaatregelen Jeugdzorg te komen. Het kabinet trekt hier nu geen extra geld voor uit. Dit is conform het BWO van onlangs.
 - 3) 3. Tegemoetkoming van studenten. De reeds op de begroting gereserveerde middelen voor de studievouchers kunnen naar voren worden gehaald, zodat deze middelen al na het behalen van het diploma als geldsom uitgekeerd kunnen worden aan de studenten die in 2015-2019 een bacheloropleiding startten. Dit is een verruiming van keuzemogelijkheden zonder extra kosten.
 - 4) 4. De indexatie AKW is als reeds besloten benoemd in de kaderbrief. Dit moeten we zien in te passen dit voorjaar.
 - 5) 5. De Defensie-intensivering (2%) koppelen aan overeenstemming over structurele dekking. Het structurele begrotingstekort zal namelijk oplopen richting de 4% als geen bijbehorende structurele dekking voor de extra Defensie-uitgaven wordt gevonden. Dit vraagt om structurele hervormingen

en daarom een bredere politieke weging over de wijze waarop de hogere uitgaven kunnen worden gedekt.

2. Inkomstenbesluitvorming

Dit onderdeel is bedoeld om terug te kijken op de bespreking in de vierhoek over de lastenbesluitvorming en box 3. Desgewenst kan de vervolgaanpak en proces verder te verduidelijken.

3. Politieke afstemming

Dit onderdeel volgt via uw politiek-assistent.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven.
- In de Kaderbrief is daarom de lijn vastgelegd dat het kabinet binnen de afgesproken budgettaire kaders uit het coalitieakkoord blijft. Tegenvallers dienen opgevangen te worden op de eigen begroting en er is geen ruimte voor nieuw beleid. De grenzen van wat budgettaire verantwoord en qua absorptievermogen van onze economie haalbaar is zijn bereikt.

1. Beeld uitwerkingsbrieven en begrotingsbilateralen

- In onderstaande tabel staat het eerste beeld van de uitwerkingsbrieven per departement weergegeven. In totaal claimen de beleidsdepartementen 21,4 miljard euro t/m 2027 bovenop de middelen die in het coalitieakkoord gereserveerd zijn (75 miljard euro t/m 2025).

<i>In mln. euro, + = saldoerslechterend</i>	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene Zaken	0	0	0	0	0	0
Buitenlandse Zaken & BHOS (HGIS)	22	51	60	60	58	55
Justitie en Veiligheid	165	471	640	851	1.111	1.135
<i>w.v. Asiel</i>	-49	51	126	189	301	293
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. H2)	-20	188	208	265	303	333
<i>w.v. Huurtoeslag</i>	-81	43	143	192	240	271
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-109	-19	-260	328	-250	-218
Financiën	88	197	256	163	0	0
Defensie				PM	PM	PM
Infrastructuur en Waterstaat	185	4	4	4	4	4
Economische Zaken en Klimaat	1.679	786	905	799	340	16
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	-29	76	84	87	45	49
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	168	349	427	381	413	360
<i>w.v. AKW en uitvoeringsinformatie</i>	146	206	280	240	260	209
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3.033	2.662	2.338	3	-1	0
Totaal	5.182	4.765	4.662	2.941	2.023	1.734

- Voor nieuwe beleidswensen en intensiveringen is geen budgettaire ruimte. Dit geldt zeker voor onderwerpen waarvoor extra geld wordt gevraagd maar waartoe de formatie niet toe heeft besloten. Claims voor extra middelen voor intensiveringen kunnen niet worden overgenomen.
- De uitvoeringsinformatie van SZW, de huurtoeslag en de asieltegenvaller (exclusief Oekraïne) zijn wel onvermijdelijke tegenvallers in de uitvoering. De uitvoeringsinformatie SZW en de Huurtoeslag kunnen worden meegenomen bij de herijking van het uitgavenplafond als gevolg van de macro-economische doorwerking van het CEP. De asieltegenvaller moet nader worden bezien. Het saldo verslechtert structureel met circa 0,1 procent BBP bij verwerking van deze drie tegenvallers.

2. Politieke wensen en begrotingstekort

<i>Saldo in % bbp</i>	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CPB	-2,5	-2,3	-2,5	-2,9	-3,2
Eerste inschatting kabinet kaderbrief	-4,1	-2,8	-3,4	-3,6	-3,5

- Het begrotingstekort zal boven de 3% uitkomen, waarbij wordt uitgegaan van een economisch gunstig beeld. Het CPB gaat er hierbij vanuit dat het niet lukt om alle coalitieakkoord middelen de komende jaren uit te geven. Het CPB verwacht dat investeringen worden vertraagd. Als het wel lukt om de voorgenomen investeringen te realiseren komt het begrotingstekort hoger uit. Voor de jaren 2027 t/m 2030 verwacht het CPB een tekort van 3,5%.

- Bij het debat over de regeringsverklaring in de Eerste Kamer zijn op vier onderwerpen budgettaire moties aangenomen. In de Tweede Kamer is de motie Sjoerdsma c.s. over de Defensie-uitgaven aangenomen. Voor bovenstaande 5 politieke wensen is het voorstel als volgt:
 1. De AOW-koppeling WML is onderdeel van de besluitvorming rond koopkracht in de vierhoek, waarin een gedekt pakket afgesproken kan worden. Politiek kan ook gewoon vastgehouden worden aan het Coalitieakkoord. PvdA en GL hebben vergelijkbare plannen.
 2. VWS en JenV staan aan de lat om tot aanvullende besparingsmaatregelen Jeugdzorg te komen. Het kabinet trekt hier nu geen extra geld voor uit.
 3. Studiefinanciering. De gereserveerde middelen voor de studievouchers kunnen naar voren worden gehaald, zodat deze middelen al na het behalen van het diploma als geldsom uitgekeerd kunnen worden aan de studenten die in 2015-2019 een bacheloropleiding startten.
 4. De indexatie AKW is als reeds besloten benoemd in de kaderbrief.
 5. De Defensie-intensivering (2%) koppelen aan overeenstemming over structurele dekking. Hiervoor moet tot een nader te bepalen pakket worden besloten. Het structurele begrotingstekort zal namelijk oplopen richting de 4% als geen bijbehorende structurele dekking voor de extra Defensie-uitgaven wordt gevonden.

Mochten de vier Eerste Kamer moties en de motie Sjoerdsma worden uitgevoerd en in het geheel geen dekking worden aangedragen dan zou de budgettaire impact als onderstaand zijn:

<i>(mln. euro, + is plafondbelastend)</i>	2022	2023	2024	2025	2026
1. AOW-koppeling WML			1.200	2.400	2.400
2. Jeugd			100	500	500
3. Tegemoetkoming studenten		PM	PM		
4. Indexatie AKW	46	106	127	130	130
5. Defensie naar 2%			1.900	2.200	3.800
Totaal	46	106	3.327	5.230	6.830

3. Oekraïne

- Uitgaven die direct gelinkt zijn aan de situatie in Oekraïne en noodopvang van vluchtelingen zullen generaal worden gecompenseerd, voor zover het gaat om additionele uitgaven die bovenop de reguliere werkzaamheden hebben plaatsgevonden en waarvoor geen budget beschikbaar is op de reguliere departementale begrotingen. Dit betreft aan militaire en humanitaire ondersteuning aan Oekraïne, uitvoeringskosten douane voor het uitvoeren van de sancties en de noodopvang van vluchtelingen en medisch noodzakelijke zorg in Nederland.
- In de Voorjaarsnota zullen bovenstaande uitgaven geraamd worden. In principe worden er middelen voor de eerste 3 maanden gereserveerd. Voor onderwerpen waarvoor het evident is dat kosten langer doorlopen zullen middelen t/m het einde van het jaar worden gereserveerd.
- Extra uitgaven zullen we apart categoriseren. Een optie is om deze middelen de schuld in te laten lopen, voor zover het om incidentele uitgaven gaat. Middelen die uiteindelijk niet nodig zijn vloeien terug naar de schatkist.

4. Proces en Tijdspad

Datum	Wat
28 maart t/m 7 april	Uitgaven: bilaterale overleggen over uitwerking begroting
Woensdag 13 april	Tweede gesprek met mp over stand van zaken begrotingsgesprekken
2 ^{de} helft April	Beschikbaar voor eventuele tweede bilateraal.
Vrijdag 22 april	Vaststellen besluiten Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
2 t/m 6 mei	Meireces
Vrijdag 20 mei	Vaststellen Voorjaarsnota en hoofdlijnen inkomsten in MR
Uiterlijk 1 juni	Verzending Voorjaarsnota, hoofdlijnen inkomsten en suppletoire begrotingen naar parlement
Augustus	Inkomsten: afsluitende ronde inkomsten- en koopkrachtbesluitvorming

ma. 28/3, 13.30 - 14.15 uur

Ministerie van Financiën

- 1. toelagen (huur etc..)
- 2. sociale zekerheid
- 3. vluchtelingen

19.7 2021

Inspectie der Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

Datum
25 maart 2022

Notanummer
2022-0000104955

Bijlagen
geen

HEDEN

TER BESPREKING MAANDAG 13:30 - 14:15

Aan
de minister

nota

Bespreeknotitie Proefopstelling

uitvoeringsbeel

verslechtert het saldo?

Aanleiding

Op basis van de uitwerkingsbrieven hebben wij een proefopstelling opgesteld voor het beoogd eindbeeld. Wij bespreken graag met u deze proefopstelling voordat de begrotingsbilateralen woensdag 30 maart starten. Daarnaast bespreken we graag met u politieke dossiers die niet in de proefopstelling zijn verwerkt maar de komende tijd wel op tafel komen zoals AOW, Defensie en Pallas en het verloop van het verdere besluitvormingsproces.

Kern

- Tabel 1 laat het uitgavenbeeld zien onder het uitgavenplafond. Het beeld laat zien dat er per saldo geen ruimte is voor nieuwe wensen. Dit betekent dat departementen wensen die niet in het coalitieakkoord zijn opgenomen zelf binnen de begroting moeten dekken of hiervan af moeten zien. In de verschillende voor gesprekken merken wij dat nog niet alle departementen vooraf uitgaan dat er geen extra geld beschikbaar komt. Op dit moment voorzien wij m.n. JenV en EZK nog vasthouden aan wensen voor extra geld. OCW moeten we vandaag nog terug horen. De ervaring leert dat er ook nog wel politieke verrassingen zullen zijn.

~~7/11~~
~~7/11~~
~~7/11~~

⓪

In de ministerraad is eerder besloten om de AKW alsnog te indexeren. Afgesproken is dat het hele kabinet gezamenlijk verantwoordelijk is om deze beleidsmatige intensivering te dekken. Wij stellen voor om dit te dekken met een deel van de Loon- en prijsbijstelling (LPO) tranche 2022 van de coalitiemiddelen. Dit betekent dat de middelen uit het coalitieakkoord dit jaar niet volledig geïndexeerd worden. Daarnaast stellen we voor om het restant van de tranche 2022 aan te houden tot de politieke wensen voor de defensie intensivering en AOW-WML-koppeling volledig gedekt zijn.

- De kasschuiven kunnen niet binnen het plafond ingepast worden. We stellen voor deze schuiven mee te nemen in de herijking van het uitgavenplafond.
- Tabel 2 geeft een overzicht van de herijking van het uitgavenplafond. Bij het opstellen van de Startnota was nog geen nieuwe macro-economische raming beschikbaar. In de Startnota is daarom opgenomen dat het uitgavenplafond in de Voorjaarsnota definitief wordt vastgesteld na verwerking van de macro-economische doorwerking van de CPB-raming. Het voorstel is om ook de doorwerking van het uitvoeringsbeeld hierin mee te nemen. Het alternatief is een bezuinigingspakket en/of het inhouden van de prijs bijstelling 2022. Dit laatste is ook een bezuiniging, maar minder concreet. Voor Infrastructuur,

Defensie, Klimaat, e.d. betekent wel dat concrete projecten moeten worden geschrapt.

- Het uitvoeringsbeeld laat een aantal grote tegenvallers zien (huurtoeslag, asiel, SZW, toeslagen en Groningen) die niet binnen de begrotingen gedekt kunnen worden. Deze informatie was bij het opstellen van het coalitieakkoord nog niet beschikbaar. Dit betreft geen nieuw beleid. Het voorstel is om deze uitvoeringsinformatie meerjarig ten late van het saldo te verwerken.
- In de verschillende voorbesprekingen
- Per saldo verslechtert het EMU-saldo door de voorjaarsbesluitvorming per jaar met 0 tot 0,2% van het BBP. Zie ook tabel 3. U ontvangt op korte termijn een separate nota over de ontwikkeling van het EMU-saldo en schuld.

Tabel 1. Totaalbeeld binnen plafond

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
A Generale dossiers	28	16	14	-3	-5	-34
Boetes en Transacties	27	15	13	-3	-5	-34
Gasbaten (winningsbesluit)	PM	PM	PM	PM	PM	
Leveringszekerheid	PM					
Agentschap Telecom: Perceptiekosten	1	1	1			
B AKW + dekking	0	0	0	0	0	0
Indexeren AKW	46	106	127	130	130	100
Deel LPO tranche 2022 CA-middelen	-46	-106	-127	-130	-130	-100
C Besluitvorming per begroting	30	69	45	46	20	-183
Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat	3	3	3	3	3	3
Algemene Zaken en De Koning	0	0	0	0	0	0
HGIS (incl. BZ/BHOS)	0	0	0	0	0	0
JenV	20	70	43	49	12	-189
BZK (incl. KR/BES en GF/PF)	-5	3	3	3	3	2
OCW	0	0	0	0	0	0
Financiën	0	0	0	0	0	0
Defensie	0	0	0	0	0	0
IenW	0	0	0	0	0	0
EZK	0	0	0	0	0	0
LNV (incl. DGF)	0	0	0	0	0	0
SZW	13	-7	-3	-8	2	1
VWS	0	0	0	0	0	0
NGF	0	0	0	0	0	0
Subtotaal A t/m C	58	85	60	43	15	-217
D Overig generaal beeld	-1.721	481	662	1.023	183	-141
Kasschuiven	-2.031	520	726	481	301	2
Schuif studievouchers	0	5	-28	564	-112	-137
Schuif subsidieregeling Groningen	114	-44	-36	-22	-6	-6
Schuif BAR	PM	PM	PM	PM		
Noordzeeakkoord	-20					
Schade Limburg	86					

Eindejaarsmarge	1.195	21	17			
In=uit taakstelling	-1.195	-21	-17			
Rente besluitvorming	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Accres besluitvorming	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Afrekening BCF	130					
E Totaal (A t/m D)	-1.662	566	722	1.066	198	-358

F Tranche 2022 LPO CA-middelen	205	601	868	932	952	931
Inzet tranche LPO als dekking (B)	-46	-106	-127	-130	-130	-100
Restant LPO tranche 2022 CA-middelen	159	495	741	802	822	831

Tabel 2. Herijking plafonds

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
G1 Macro en uitvoeringsbeeld 2021	-905	-210	192	271	545	593
Uitvoeringsinformatie WW	-938	-658	-444	-430	-431	-431
Rente studiefinanciering	-5	-3	-2	1	0	1
Indexeren AKW CEP	128	200	203	228	248	242
Huurtoeslag	-81	43	143	192	240	271
Uitvoeringsbeeld SZW	100	100	153	110	131	109
Indicatie doorwerking tegenvaller KOT	0	5	10	100	100	100
EU-afrachten	94	7	7	7	7	7
EU-afrachten (Social climate fund)	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Winstafdracht DNB	0	0	0	0	0	0
Dividend staatsdeelnemingen	-71	95	220	135	120	120
Asiel (JenV)	-49	51	126	189	301	293
Toeslagen	56	124	36	8	0	0
Groningen schade en versterken	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Meevaller OCW	-139	-174	-261	-267	-172	-119
G2 Overig	3.759	207	-1.300	-766	825	1.159
Koopkrachtpakket schuif	1.462	-965	-165	-65	-225	-42
Corona	2.562	1.513	0	0	0	0
w.v. VWS	2.500	1.500	0	0	0	0
w.v. Overig	62	13	0	0	0	0
Oekraïne	PM					
Correctie huurtoeslag	0	-300	0	0	0	0
Norg	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Kasschuiven plafond I	-267	-49	-1.145	-731	1.020	1.171
NGF schuif	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Uitvoeringskosten MRB+	2	8	10	30	30	30
Prestatiebeurs wijziging systematiek	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal (G1 t/m G2)	2.854	-3	-1.109	-494	1.370	1.752

H Opgenomen in saldoberekening	4.037	11.115	17.464	23.909	27.943	31.975
Kaderbrief						
HGIS CEP	198	286	387	486	531	585
Rente-uitgaven CEP	414	817	1.288	1.594	1.839	1.918
Valuta defensie	51	72	89	109	76	60

WW/Bijstand	-283	-547	-745	-912	-863	-775
Doorwerking CEP SZW	23	46	46	40	28	16
Loon- en prijsbijstelling	2.111	8.456	13.570	18.209	22.623	26.254
Accres	766	1.601	2.310	3.122	2.431	2.800
RRF			100	600	400	
MLT verwerking Zorg	0	18	229	477	723	1.013
Corona	504	144	56	92	51	12
BIR	252	221	134	93	103	93

Tabel 3. Indicatieve EMU-saldo berekening

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%	
Kabinetsberekening saldo Kaderbrief	-4,1%	-2,8%	-3,4%	-3,6%	-3,5%	-3,5%
Totaal tabel 1	0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%
Totaal tabel 2	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%
Nieuw indicatief inschatting saldo	-4,2%	-2,9%	-3,4%	-3,7%	-3,6%	-3,6%

Tabel 3 laat een indicatieve berekening van het saldo zien. De kabinetsberekening die opgenomen is in de kaderbrief wijkt af van het CPB. Dit komt met name doordat het CPB er vanuit gaat dat het niet lukt om alle intensiveringen uit het coalitieakkoord tijdig te besteden.

Per saldo verslechtert het EMU-saldo door de voorjaarsbesluitvorming per jaar met 0 tot 0,2% van het BBP. Dit is een eerste indicatieve inschatting. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een aantal posten die nog op *pm* staan zoals Norg. Ook is nog geen rekening gehouden met het effect van de inkomstenbesluitvorming (bijv. box 3) en worden de inkomsten ramingen voor het uitbrengen van de VJN nog geactualiseerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

HEDEN

TER BESPREKING 30/3 13:45-14:15

Aan

de minister

14.15-14.45u

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsbesluitvorming

Aanleiding

U heeft gevraagd om een overzicht van de politieke vraagstukken die op tafel liggen en de wijze waarop hiermee kan worden omgegaan (game plan).

Bespreekpunten

In bijgevoegd A4 zijn de kaders voor de besluitvorming, de handelingsprincipes en dekkingsopties voor de politieke vraagstukken beschreven conform de ordening van drie rondes. Het stuk is agenderend en bevat bewust nog geen eindbeeld over noodzakelijke dekking. Graag bespreken we deze opzet met u.

Kern

- Vooropgesteld geldt dat het coalitieakkoord sterk expansief is. Dit betekent dat aanvullende wensen bovenop het coalitieakkoord moeten worden gedekt door lagere uitgaven elders op de begroting (uitgavenwensen) dan wel hogere lasten (lastenwensen).
- In het proces lijkt het ons goed om volgende week én maandag 11 april met de mp te spreken over de kaders voor de besluitvorming, de handelingsprincipes en dekkingsopties voor de politieke vraagstukken.
- Vervolgens kan de lunch met de mp en de vice-mp's op dinsdag 12 april worden benut om het gesprek te verbreden en de politieke afstemming met de coalitiefracties te bespreken. Desgewenst kan bijvoorbeeld aansluitend op dinsdag 12 en donderdag 14 april met de coalitiefracties worden gesproken.

Toelichting

U ontvangt in de weekendtas een separate nota over de omgang met het EMU-saldo en een overzicht van dekkingsopties voor AOW en Defensie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

29 maart 2022

Notanummer

2022-0000108764

Bijlagen

geen

TER BESPREKING

Aan
de minister

Directie Begrotingszaken

Persoonsgegevens

nota

Begrotingsbeleid bij verslechtering EMU-saldo

Datum

31 maart 2022

Notanummer

2022-0001068412022-
0000112558

Bijlagen

geen

Aanleiding

- Bij de bespreking van donderdag 10 maart over de Kaderbrief vroeg u naar handelingsperspectief om het EMU-saldo te beheersen.
- De lopende besluitvorming over de begroting valt in drie delen uiteen:
 - i) Reguliere voorjaarsronde waarbij beleidsmatig de nul wordt gehouden en de macro economische en uitvoeringsinformatie 2022 het EMU saldo inlopen.
 - ii) Grotere politieke dossiers (box 3-arrest, defensie-uitgaven, AOW) die van dekking moeten worden voorzien.
 - iii) Het resulterende saldo: zonder verslechtering van het economische beeld zien de overheidsfinanciën er slechter uit dan bij Startnota en vooral slechter dan de veronderstellingen van het CA. Indicatief zitten we vanaf 2024 op een saldo onder de -3% bbp.
- Deze nota gaat in op het derde punt: **welke handelingsopties zijn er om de overheidsfinanciën te beheersen?** Over de eerste twee delen wordt u separaat geadviseerd met de algemene strekking dat er (volledige) budgettaire dekking moet worden aangedragen.
- Deze nota bespreken we graag met u.

Kern

- Nederland kent al een lange tijd het systeem van **trendmatig begrotingsbeleid**. Dit houdt in dat het uitgaven- en lastenkader aan het begin van een kabinetsperiode worden vastgesteld en inkomsten meebewegen met de stand van de conjunctuur, met inachtneming van de Europese begrotingsregels (-3%, 60% en MTO). Deze fluctuatie is belangrijk voor de macro-economische stabilisatie van de economie.
- Het kabinet heeft er in het coalitieakkoord voor gekozen om qua begrotingsbeleid **'scherp aan de wind te varen'**. Daarom is het van groot belang dat er tijdens het voorjaar (bilateralen) en de grotere politieke dossiers (bijvoorbeeld box 3, defensie-uitgaven, AOW) in lijn met het trendmatig begrotingsbeleid **budgettair dekking moet worden aangedragen voor additionele wensen**.
- Inmiddels wijzen onze eigen ramingen die in de VJN worden gepubliceerd op een begrotingstekort van (ruim) boven de 3% in 2022. In 2023 ligt het geraamde begrotingstekort net iets onder de 3%; vanaf 2024 weer boven de 3%. Het grootste verschil wordt veroorzaakt doordat het CPB uitgaat van vertraging van investeringen in de eerste jaren van de kabinetsperiode. Het CPB komt in 2026 echter ook boven de 3% uit en raamt bovendien een

structureel saldo van slechter dan -3%. Het kan een politieke keuze zijn om hier op termijn (bijvoorbeeld vanaf 2024) toch op bij te sturen.

- Op dit moment is het herfinancieringsrisico voor Nederland naar verwachting verwaarloosbaar: markten twijfelen niet aan de terugbetaalcapaciteit van de Nederlandse overheid. Uit de meest recente realisatie van het CBS blijkt dat de schuldquote in 2021 52,1% bbp bedroeg, en ook voor de komende jaren raamt het CPB dat de schuldquote nog onder de 60%-norm blijft. Indien de investeringsuitgaven aan klimaat en stikstof tijdelijk zijn en de zorgombuigingen uit het RA inderdaad worden gerealiseerd, lijkt op lange termijn de schuldontwikkeling niet naar de 92% (die CPB eerder gepubliceerd heeft), maar naar ca 70% te stijgen. Over hoe je deze omvang van de schuld moet wegen verschillen de opvattingen. De oplopende schuldquote wordt doorgegeven aan toekomstige generaties, zo blijkt ook uit het geraamde houdbaarheidssaldo van het CPB van -4,3%, een maatstaf die de verdeling aangeeft in lasten en overheidsvoorzieningen tussen de huidige en toekomstige generaties. Anderzijds is in internationaal perspectief de overheidsschuld van Nederland laag.

Advies

- Wij adviseren u in deze fase **vast te houden aan de afspraken in het coalitieakkoord**. U hoeft nu geen acute ombuigingen aan te kondigen, maar kunt wel nieuwe beleidswensen mede afhouden door te benoemen dat er geen budgettaire ruimte is op basis van trendmatig begrotingsbeleid om extra uit te geven. Nederland heeft internationaal heeft aangegeven te hechten aan onder meer de Europese regel van maximaal 3%-begrotingstekort. In 2022 hanteert de Commissie een de ontsnappingsclausule van de Europese begrotingsregels. De Commissie heeft aangegeven de buitensporigtekortprocedure dit voorjaar niet te openen. In 2023 ligt het begrotingstekort volgens de FIN-raming onder de 3%. Het wordt op basis van de huidige cijfers dus pas een probleem in 2024.
- **De saldo-ontwikkeling is op dit moment nog geen aanleiding om direct actie te ondernemen**. Of er later deze kabinetsperiode mogelijk wel actie ondernomen zal moeten worden, bestaan verschillen van inzicht.
 - **DGRB** adviseert dat eerst intern nagedacht moet worden over de (lange termijn) beheersing van overheidsuitgaven. In alle scherpste: er is bij het coalitieakkoord niet uitgegaan van een 'begroting in evenwicht' en er is bewust weinig afstand gehouden van de -3%. Wat betreft DBRG geldt dat het laten meebewegen van het EMU saldo met de economie, gelet op de Europese grenswaarde van -3%, alleen mogelijk is als wordt uitgegaan van een begroting die structureel in evenwicht is resp. met voldoende afstand tot de -3%. Ter illustratie: bij een eventuele conjunctuuruitslag kan het EMU-saldo zo 1,5%-punt verslechteren.
 - In Den Haag lijkt op dit moment weinig politiek besef over het belang van het handhaven van de afgesproken budgettaire kaders. Het kan nuttig zijn om het besef en denken hierover te stimuleren. Mocht bijvoorbeeld ook volgend jaar blijken uit de meest actuele ramingen dat vanaf 2024 het begrotingstekort nog steeds boven de 3%-norm blijft, dan zal het kabinet zich hierover moeten buigen en kan het daarom nu niet uitsluiten dat er hervormd of omgebogen zal moeten worden. Het kan verstandig zijn het denken hierover dan al eerder te starten (door bijvoorbeeld intern hervormingsopties in kaart te brengen), zie handelingsoptie 2. Dit alles staat nog los van een mogelijke verslechtering van het EMU saldo als gevolg van een conjunctuuromslag.

- o **AFEP** adviseert om per definitie niet te sturen op het overheidssaldo en vast te houden aan bestaande afspraken, ook bij overschrijding van de 3%-norm. Saldosturing gaat lijnrecht in tegen de stabilisatiefunctie van het trendmatige begrotingsbeleid. In de Wet Hof is trendmatig begrotingsbeleid het uitgangspunt, met "inachtneming van Europese begrotingsregels". Trendmatig begrotingsbeleid is volgens AFEP niet ondergeschikt aan de Europese normen. Bovendien zijn begrotingstekorten ook in veel andere eurolanden en EU-landen groter dan 3%, is schuldfinanciering niet in het geding en is de overheidsschuld in internationaal perspectief laag. De Commissie heeft lageschuldlanden als Nederland juist ook opgeroepen om te investeren en niet om te consolideren, gegeven de economische onzekerheid.
- Graag **bespreken** we deze overwegingen met u.

Leeswijzer

Deze nota bespreekt vier handelingsopties:

- 1) Vasthouden aan coalitieakkoord op basis van trendmatig begrotingsbeleid
- 2) Hervormingen inventariseren
- 3) Sturen op saldo
- 4) Conjunctuur dempen bij een eventuele economische crisis (niet het scenario voor handelingsopties 1-3) (alleen advies AFEP)

Voorafgaand hierbij tonen we eerst de uitgangssituatie van de overheidsfinanciën.

Toelichting

Uitgangssituatie en ontwikkeling EMU-saldo

- Uit de meest recente ramingen van het CPB blijkt dat het coalitieakkoord zeer scherp aan de wind vaart qua begrotingsbeleid. Het kabinet heeft aangegeven om zich in te spannen om de budgettaire kaders te houden.
- Het is daarom van belang dat het dit voorjaar de inzet is om alle beleidsmatige wensen op nul te sluiten.¹ Per saldo zou dan het volgende (indicatieve) beeld voor het nominaal EMU-saldo er als volgt uitzien:

Tabel 1a: cijfers CPB

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
CPB EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%	
Structureel saldo CPB	-3,0%	-2,8%	-3,0%	-3,2%	-3,2%	

Tabel 1b: cijfers kabinet

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kabinetberekening saldo Kaderbrief	-4,1%	-2,8%	-3,4%	-3,6%	-3,5%	-3,5%
Totaal beeld binnen het plafond	0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%
Totaal herijking plafond	-0,3%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%
Nieuw indicatieve inschatting saldo	-4,2%	-2,9%	-3,4%	-3,7%	-3,7%	-3,6%

- Dit beeld laat een verslechtering zien van het saldo van 0,1 tot 0,2% bbp per jaar. Dit is nog los van (forse) aanvullende politieke wensen die dit voorjaar zullen spelen en incidentele tegenvallers zoals NORG en Oekraïne.
- Tegelijkertijd hebben de laatste jaren ons ook laten zien dat er tegen het einde van het jaar veel onderuitputting naar boven kwam. Zo werd het EMU-

¹ Hierbij is het uiteraard de vraag, of dat ook politiek haalbaar zal zijn. Als dat niet lukt, zal het EMU-saldo in de tabel verder verslechteren.

saldo voor 2021 bij Najaarsnota nog geraamd op -5,1% bbp en dat komt nu in de realisatie uit op -2,5% bbp (een uitzonderlijk hoog verschil, mede door corona). Het is dus uiteraard ook mogelijk dat de CPB-raming uitkomt, dat moet de komende jaren blijken. Maar ook bij deze raming komt de 3%-norm erg dichtbij, en structureel (in 2026) voldoen we ook volgens de raming van het CPB niet aan de Europese begrotingsregels.

- Op dit moment is voor wat betreft de Europese begrotingsregels de zogenoemde algemene ontsnappingsclausule van toepassing, waardoor lidstaten in de preventieve arm tijdelijk en deels niet aan deze regels hoeven te voldoen (geopend n.a.v. de coronacrisis). Op basis van de winterraming 2021 van de Europese Commissie is het waarschijnlijk dat de algemene ontsnappingsclausule vanaf 2023 is ingetrokken, maar dit zal bij de voorjaarsraming (verwacht begin mei) worden bezien. De Oekraïne-crisis kan dit doen veranderen. Vooralsnog past de Commissie voor 2023 voor landen in de preventieve arm alleen kwantitatieve richtsnoeren toe, waarbij landen met lage schulden veel ruimte krijgen om te investeren en niet worden opgeroepen te consolideren.
- De Europese Commissie geeft in haar mededeling van het begrotingsbeleid voor 2023 aan dat vanwege de pandemie tot en met het voorjaar van 2022 op basis van de -3% tekortnorm geen buitensporige tekortprocedures zullen worden voorgesteld aan de Raad, maar dat lidstaten met verwachte tekorten boven de 3% in 2023 of latere jaren in hun stabiliteitsplan moeten aangeven hoe het tekort onder de 3% wordt gebracht. In het najaar zal de Commissie opnieuw bezien of het buitensporige tekortprocedures opent. De Commissie kan buitensporige tekortprocedures openen op basis van zowel realisatiecijfers als ramingen. Omdat veel landen in 2022 verwachte tekorten boven de 3% hebben (volgens de herfstraming 12 landen, exclusief NL) is onze inschatting dat de kans niet groot is dat voor 2022 cijfers alsnog buitensporige tekortprocedures worden geopend, maar het is niet formeel uitgesloten.

Handelingsopties

1) Vasthouden aan het coalitieakkoord op basis van trendmatig begrotingsbeleid.

- Het principe van trendmatig begrotingsbeleid houdt in dat het kabinet tijdens de rit stuurt op de uitgavenplafonds (zoals opgenomen in de Startnota) en het inkomstenkader, en niet stuurt op het EMU-saldo. Het trendmatig begrotingsbeleid is als uitgangspunt verankerd in Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), met inachtneming van de Europese begrotingsregels.
- Het EMU-saldo mag meebewegen met de conjunctuur en zo kunnen de **automatische stabilisatoren** goed hun werk doen. De overheid vangt een deel van de klap op van een economische verslechtering en dempt de uitgaven in tijden van hoogconjunctuur; extra belastinginkomsten worden niet uitgegeven maar komen ten gunste van het saldo. Dit beleid staat onder economen en in internationaal verband ook als erg verstandig aangeschreven.
- Gezien de politieke druk op extra uitgaven, lijkt het ons verstandig om **de afspraken in het coalitieakkoord uit te voeren**. De begrotingsregels op basis van trendmatig begrotingsbeleid vormen een goede basis voor het opvangen economische schokken.
- Bij deze aanpak hoort dus ook dat we nieuwe dossiers met (forse) budgettaire implicaties, zoals bijvoorbeeld voor het inpassen van de uitgaven voor de

Oekraïne-oorlog, het box 3-arrest, defensie-uitgaven en de AOW, **volledig voorzien van budgettaire dekking**.

- Voor mogelijke structurele opgaven (zoals defensie-uitgaven) kunnen ook structurele hervormingen een dekkingsoptie zijn. Uitgangspunt moet in ieder geval zijn dat voor structureel hogere uitgaven er structurele dekking nodig is.
- Er zijn verschillende opvattingen over het voeren van trendmatig begrotingsbeleid:
 - **AFEP** interpreteert deze regels als zodanig dat *binnen een kabinetsperiode* de kaders van de startnota en het trendmatig begrotingsbeleid leidend is; de Europese normen zijn daar aan ondergeschikt.
 - **DGRB** vindt dat het trendmatig begrotingsbeleid alleen gevoerd kan worden uitgaande van een begroting die voldoende in evenwicht is en het structurele begrotingssaldo zich op voldoende afstand van de -3% begeeft. Als dat niet het geval is, zal vroeg of laat, de begroting meer in evenwicht moeten worden gebracht.

2) (Deel)afspraken uit het coalitieakkoord opnieuw wegen met eventuele structurele hervormingen

- Een begrotingstekort boven de 3%-norm kan ook een kans bieden voor structurele hervormingen. In de nasleep van de financiële crisis is bijvoorbeeld een begin gemaakt met het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek en is de AOW-leeftijd verhoogd; onderwerpen die voordien taboe waren.
 - Op dit punt verschillende onderdelen ook van inzichten. **AFEP** stelt niet voor om het saldo als argument te gebruiken voor saldoverbeterende hervormingen, tegen de gedachte van trendmatig begrotingsbeleid. Structurele hervormingen zijn ongeacht het saldo altijd aan te bevelen.
 - **DGRB** geeft daarbij aan dat in het verleden een verslechtering van de overheidsfinanciën ook wel politiek hebben bijgedragen aan draagvlak voor hervormingen. Los van de budgettaire noodzaak.
- U kunt dan ook overwegen om een inventarisatie in gang te zetten om eventuele hervormingen op een rij te hebben. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het concretiseren van het beheersen van de groei van de zorguitgaven, het meer beprijzen van CO₂-uitstoot, fiscaliseren AOW, het verder afbouwen van de fiscale stimulans van het eigenwoningbezit, beperken zelfstandigenaftrek, een belastinghervorming, AOW-leeftijd, etc.
- Het verhaal bij deze optie kan zijn dat u op kortere termijn vasthoudt aan de kaders en de automatische stabilisatie van het trendmatig begrotingsbeleid terwijl u zich tegelijkertijd voorbereid op structurele verbetering van de overheidsfinanciën. We hebben geleerd van de vorige crisis: niet te snel bezuinigen, wel de lange termijn goed in het oog houden.
- Anderzijds zijn er intern hierop ook andere visies: politiek ligt een dergelijke aankondiging gevoelig en kunnen het idee geven dat het coalitieakkoord weer (deels) openligt.

3) Sturen op saldo

- Mocht het kabinet het EMU-saldo willen beheersen, bijvoorbeeld om binnen bepaalde Europese grenswaarden te blijven, dan kunnen hiervoor uiteraard ook maatregelen worden genomen.
- Ook hierover bestaan intern verschillende visies van wat verstandig zou zijn (zie kern).
- Enerzijds is het coalitieakkoord **expansief** en kunnen de huidige cijfers aanleiding zijn om kritisch te reflecteren op de voorziene intensiveringen. Te denken valt dan aan meer normeren en beprijzen ten aanzien van klimaat en stikstof en minder hieraan uitgeven. Keerzijde hiervan is wel dat er wordt getornd aan de financiële afspraken uit het coalitieakkoord.
- De huidige economische conjunctuur is volgens het CPB nog gunstig. Mocht deze – bijvoorbeeld als gevolg van de oorlog in de Oekraïne - omslaan, dan kan het economisch verstandig zijn om de economie juist te ondersteunen vanuit de begroting.
- Vorige crises laten zien dat **bezuinigen tijdens een crisis ongewenst beleid** is: ombuigen of enkel hervormingen op basis van het saldo heeft slechte ervaringen opgeleverd. Structureel noodzakelijke hervormingen zijn alleen onder budgettaire druk gerealiseerd ('never waste a good crisis') of met zak extra geld (dat laatste is nu niet meer aan de orde).
 - De economische crisis van 2008 werd in eerste instantie opgevangen door ruim begrotingsbeleid (anticyclisch, economisch wenselijk). Toen de crisis aanhield, besloot Nederland op basis van de EU begrotingsregels in de periode 2012-2014 te bezuinigen. De meeste economen zijn het er over eens dat dit de crisis heeft verergerd, de structurele ontwikkeling van de economie heeft geschaad, door onder andere gemiste investeringen.
 - Anderzijds zijn economen positief over de hervormingen die zijn doorgevoerd, zoals de afbouw van de hypotheekrenteaftrek en de verhoging van de AOW-leeftijd; maatregelen die ook gunstig zijn voor de overheidsfinanciën op de lange termijn.

4) Conjunctuur stimuleren bij omslaan van de economie (bij negatieve scenario CPB).

- Voor het geval de economie (sterk) verslechtert, is een andere optie het naar voren halen van (groeibevorderende) investeringen. Deze optie staat op gespannen voet met de generieke vereiste van de 3%-tekortnorm, maar de coronacrisis heeft laten zien dat de Commissie anticyclisch beleid ook graag faciliteert.
- Deze optie kan mogelijk verstandig zijn als de economie bijvoorbeeld door verdere escalatie van de oorlog in de Oekraïne in een recessie zou belanden (negatieve scenario CPB).
- Anderzijds is het huidige coalitieakkoord al zeer expansief en is het door de **krappe arbeidsmarkt** al lastig om de voorgenomen investeringen uit het coalitieakkoord in het geplande ritme te realiseren.

Het standpunt van **AFEP** is dus optie 1, vasthouden aan trendmatig begrotingsbeleid, maar geeft optie 4 mee ter overweging, mocht er gedurende de kabinetsperiode een zware economische recessie komen. In de ogen van **DGRB** is deze optie niet aan de orde. Als de economie echt zwaar omslaat, kun je zeggen dat het CA achteraf een goede timing was door het expansieve beleid. Nóg meer steun vanuit de begroting is ook dan niet zo maar verantwoord. Bij een grote crisis raak je ook structurele groei kwijt en zal de begroting structureel ook aangepast moeten worden. Tot slot kan budgettaire verruiming ook zorgen voor een verdere oploop van de inflatie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

HEDEN
TER BESPREKING VRIJDAG 8 APRIL MR LUNCH
Aan
de minister

**Inspectie der
Rijksfinanciën**

persoonsgegevens

nota

Voorjaarsbesluitvorming Gesprek MP

Aanleiding

Op vrijdag 8 april spreekt u in de lunch van de MR met de MP over de voorjaarsbesluitvorming. De zullen u ambtelijk ondersteunen bij het overleg.

Kern

- U kunt het gesprek met de MP voeren aan de hand van bijgevoegde spreektekst. In het stuk worden de volgende 3 agendapunten van het overleg langsgelopen:
 - Stand van zaken begrotingsbilateralen
 - Voorbereiding voor overleggen met coalitiefracties volgende week
 - Politiek overleg oppositie
- De a4'tjes die ambtelijk zijn voorbereid voor het overleg van aanstaande dinsdag hebben we donderdagmiddag met AZ gedeeld. De stukken zullen we volgende maandag nog updaten voorafgaand aan het overleg dinsdag.

Datum

7 april 2022

Notanummer

Bijlagen

Spreektekst

A4'tjes voor overleg dinsdag:

0. Bespreekstuk Voorjaar
- 1a. Dekkingsopties box 3
- 1b. spoedwetgeving box 3
- 1c. Doelgroep box 3
2. Defensie
3. AOW-WML
4. VPB

Spreektekst voor gesprek met de MP

1. Stand van zaken begrotingsbilateralen

- U kunt de mp informeren over de stand van zaken in de begrotingsgesprekken met de vakministers.
- De gesprekken over de begrotingen met **VWS**, **OCW** en **BZ** zijn afgerond.
- In het begrotingsgesprek met **BZK** is één huiswerkopdracht afgesproken. Ambtelijk wordt gewerkt aan een dekkingsvoorstel voor de verkiezingsagenda. Naar verwachting gaat dit lukken en kan het overleg spoedig worden afgerond.
- In het begrotingsgesprek met **BHOS** is besproken dat een deel van de kosten van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne wordt toegerekend aan ODA. De inzet is erop gericht hier deze week uit te komen voor een bedrag van 150 miljoen euro voor 2022.
- In het begrotingsgesprek met **IenW** is afgesproken te bezien hoe budget kan worden vrijgemaakt voor verduurzaming van de luchtvaart. Het goede nieuws is dat uit het Nationaal Groeifonds ruim 380 miljoen euro zal worden toegekend. Daarbovenop kan uit de stikstofreserve van het vorige kabinet 100 miljoen euro worden gereserveerd. Met dit aanbod heeft de minister van IenW een behoorlijk budget beschikbaar van ruim 650 miljoen euro voor verduurzaming. Hiermee zou het begrotingsoverleg afgerond moeten kunnen worden. Op het moment van schrijven ligt het voorstel bij de minister van IenW.
- Met **LNV** (minister Van der Wal) wordt nog gesproken over dekking van de kosten voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid uit de stikstofreserve uit het vorige kabinet. Op het

Eenheid kabinetsbeleid

- Met **SZW** is nog geen overeenstemming bereikt. Minister Schouten blijft erbij dat zij de

Eenheid van kabinetsbeleid

- Het begrotingsoverleg met **JenV** is het minst ver gevorderd.

Eenheid van kabinetsbeleid

- **Advies:** U kunt de mp vragen hoe hij bovenstaande, en in het bijzonder het vraagstuk van JenV, politiek weegt. Ook met het oog op het begrotingsoverleg volgende week en de verwachte inbreng van partijen waaronder de VVD. Het is namelijk belangrijk dat het voorjaarsoverleg volgende week beperkt blijft tot de grote politieke onderwerpen Box 3, AOW, Defensie en VPB en de begrotingsgesprekken met de vakministers daarvoor zijn afgerond.

2. U kunt de stukken die zijn voorbereid langslopen:

- In voorbereiding op het overleg met de mp, vice-mp's en fractievoorzitters hebben we een aantal stukken voorbereid.
- Het eerste document is het **algemene inleidende bespreekstuk** waarin de besluitvorming wordt onderverdeeld in drie delen
 1. De reguliere **jaarlijkse begrotingsbesprekingen vakministers**. Op hoofdlijnen wordt toegelicht dat de begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van maart jongstleden. Ook zijn de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 verwerkt. Deze herijking van het uitgavenplafond is aangekondigd in de Startnota en wordt nu volgens plan verwerkt. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.

2. Het tweede deel gaat over **vier onderwerpen** waarvoor **politieke keuzes** moet worden gemaakt, dit zijn: Box 3, Defensie (motie Sjoerdsma c.s.), koopkracht ouderen (AOW) en VPB.
 3. De derde deel gaat over het **EMU-saldo**. De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van FIN komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat bovenstaande aanvullende politieke vraagstukken zoals Box 3, AOW, Defensie en VPB worden gedekt.
- Het overleg met de mp, vice-mp's en de fractievoorzitters van VVD, D66, CDA en CU gaat in principe over het **tweede deel**, de **vier politieke onderwerpen Box 3, AOW, Defensie en VPB**.
 - Hierbij ga ik er vanuit dat begrotingsbilateralen met de vakministers zoals net besproken volgende week dinsdag afgerond zijn en geen onderwerpen doorschuiven naar dinsdag.
 - Het vraagstuk van het EMU-saldo is wél belangrijk voor het gesprek over deze vier dossiers – alles moet namelijk worden gedekt; het EMU-saldo mag niet verder verslechteren – maar staat (vooralsnog) niet als zelfstandig onderwerp geagendeerd.
 - Voor het overleg dinsdag zijn 2 principes belangrijk:
 1. Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Deze coalitie vaart scherp aan de wind. Het EMU-saldo overschrijdt de -3%. De grens is bereikt. Dit betekent dat alle voorstellen moeten worden gedekt.
 2. Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen het afgesproken kader. Dit betekent dat het evenwicht binnen het afgesproken kader moet worden gevonden.
 - Voor de vier politieke onderwerpen zijn ambtelijk A4'tjes voorbereid waarin de aanleiding wordt beschreven, de kosten worden weergegeven en dekkingsopties waaruit kan worden gekozen toegelicht.
 - Uiteindelijk zal alles waarschijnlijk in een totaalbeeld terecht komen en zullen de thema's politiek verknoopt worden. De aard van de discussie op de vier thema's is wel verschillend van aard. Daarom is het voorstel om dinsdag het gesprek in eerste instantie per thema te voeren.

U kunt desgewenst de verschillende thema's langslopen:

Box 3

- Dit moet gedekt worden binnen het domein en binnen de kabinetsperiode als uitgangspunt in lijn met berichten tot op heden. Wanneer er goede hervormingen mogelijk zijn én pakket volledig wordt gedekt dan is flexibiliteit in tijdshorizon van de dekking bespreekbaar, dat wil zeggen de meerjarenperiode t/m 2027 in plaats van kabinetsperiode t/m 2025.

Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)

- Opgave is fors, groei kan daarom helpen. Belangrijke vragen zijn wanneer willen we de 2% bereiken en hoeveel tijd nemen we voor de groei. De verhoging vraagt structurele dekking aan uitgavenzijde en mogelijk aan inkomstzijde. Aan de fracties zal gevraagd moeten worden hoe ze de dekking willen verdelen. Een groslijst met dekkingsopties is ambtelijk voorbereid.

Koopkracht ouderen (AOW)

- Oplossing is te zoeken binnen het domein ouderen, er liggen gedekte varianten.

VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

- Dit probleem werd al voorzien bij het coalitieakkoord en een oplossing is al overeengekomen in coalitieakkoord. Daar zit nog enige ruimte in keuze tussen grondslagverbreding, het lage Vpb-

tarief en/of de schijflengte als dekking. Er zit wel samenloop met de dekkingsbronnen Box 3 in het totaalbeeld.

3. U kunt met de MP stilstaan bij eventuele politieke afstemming met de oppositie

Ter achtergrond: het tijdspad van de besluitvorming:

- **Vrijdag 8 april** 12.00 – 12.30 (lunch MR): voorbereidend overleg met de mp aan de hand van het bespreekstuk, de A4'tjes en denkrichting eindbeeld.
- **Maandag 11 april** 12.00 – 12.30 (AZ): tweede voorbereidend overleg met de mp.
- **Dinsdag 12 april** (AZ): lunchoverleg met mp en vice-mp's Hoekstra en Schouten. Mondelinge voorbereiding op bijeenkomst 's avonds (zonder stukken).
- **Dinsdag 12 april 19.30 – 21.00** (Financiën): bespreking met mp, vice-mp's en fractievoorzitters VVD, D66, CDA en CU.
- **Donderdag 14 april 19.30 – 21.00** (Financiën): bespreking met mp, vice-mp's en fractievoorzitters VVD, D66, CDA en CU.

- **Woensdag 20 april**: verzending concept Voorjaarsnota waarin uitgaven- en lastenbesluitvorming wordt vastgelegd voor behandeling in **MR op 22 april**.
- **Vrijdag 20 mei** Voorjaarsnota in MR (in principe ter kennisname).

- Verzending naar Tweede Kamer spoedig daarna en uiterlijk 1 juni.

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asieleraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes

Principes

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke dossiers: onderstaande dossiers spelen nog¹

1. Box 3
2. Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
3. Koopkracht ouderen (AOW)
4. VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

¹Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdinstel. Koopkracht 2023 (o.a. invulling 3 mld.) wordt in augustus over besloten.

Structurele intensiveringen in perspectief

- Het verhogen van de AOW met 7,5% via koppeling WML (3,2 miljard euro) en het verhogen van de Defensie uitgaven (3,8 miljard) kost structureel 7 miljard euro. In het coalitieakkoord is in totaal 13 miljard euro structureel geïntensiveerd, waarvan 3 miljard euro voor defensie.

3. EMU-saldo

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van FIN komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat bovenstaande aanvullende politieke vraagstukken zoals Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
EMU-saldo kabinet	-4,0%	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-3,6%

- Uit het CEP van het CPB kwam een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 dat oploopt tot 3,2% bbp in 2026. Van 2027 t/m 2030 raamt het CPB een overheidstekort van 3,5% bbp. De raming van het kabinet komt t/m 2026 hoger uit. Dit komt vooral doordat het CPB ervan uit gaat dat het niet lukt om de extra middelen uit het coalitieakkoord voor o.a. het nationaal groeifonds, defensie, onderwijs en IenW op tijd uit te geven.
- Daarnaast is in de bovenstaande kabinetsraming ook het effect van de herijking van het uitgavenplafond meegenomen (zie punt 1). Dit verslechtert het beeld jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp.
- De uitgaven voor Oekraïne en de gasbatenmutaties zoals de gasopslag Norg zijn nog niet verwerkt in deze cijfers.

4. Technische opties

- Als bijlagen bij dit bespreekstuk zijn technische beschrijvingen opgenomen met ambtelijk geïnventariseerde mogelijke dekkingsopties (groslijst). Het betreft A4'tjes over Box 3, Defensie, AOW-Wml en Pillar II / Grondslag VPB.

Tijdpad en politieke afstemming

- Politiek overleg op 12 en 14 april.
- Besluitvorming 22 april Ministerraad.

1a. Dekkingsopties herstel box 3

Kosten

Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad over box 3 ontstaat een derving die gedekt moet worden. In dit memo wordt uitgegaan van een totale dekkingsopgave van 7,7 miljard euro. (zie tabel 1). Dit is gebaseerd op een cumulatieve derving van 6,9 miljard euro door herstelbetalingen (inclusief doorwerking naar ouderenkorting en zorgtoeslag) en 0,8 miljard euro door spoedwetgeving. Deze derving is gebaseerd op de spaarvariant, met herstel voor alle belastingplichtigen (ook niet-bezwaarmakers), maar zonder tegenbewijsregeling. In tabel 2 wordt de budgettaire derving aan de inkomstenkant weergegeven voor een aantal varianten waarin andere keuzes worden gemaakt.

In deze dekkingsopgave is de uitgavenkant nog niet meegenomen. De uitgavenkant bestaat uit o.a. bijbehorende uitvoeringskosten en de doorwerking naar toeslagen (anders dan de zorgtoeslag) en andere regelingen van andere departementen. De eerste inschattingen van deze kosten aan de uitgavenkant worden geschat rond de 0,2 miljard euro¹.

Tabel 1: Totale derving box 3 herstel lastenkant (spaarvariant zonder tegenbewijsregeling)

In € mld, standen, - is lastenverlichting	Cum. 2018-2022	2023	2024	struc (vanaf 2025)
Derving herstelbetaling	-6,9	0	0	0
Derving spoedwetgeving	0	-0,4	-0,4	0
Totaal derving lasten	-6,9	-0,4	-0,4	0
Derving uitgavenkant ¹	0,2	0	0	0

Tabel 2: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant (herstelbetalingen + spoedwetgeving), afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	3,2 mld	7,7 mld	12,5 mld
Forfait voor alle vermogenscategorieën	5,5 mld	12,9 mld	14,1 mld

Dekkingsopties

De tabel toont een aantal verschillende dekkingsopties, die hieronder nader worden toegelicht.

(in € mld, + is lastenverzwaring, in standen)	2023	2024	2025	Cum. 2023-2025	struc
Variante 1a:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 32%*	0,1	0,1	0,1	0,4	0
Tijdelijk afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon	0,3	0,3	0,3	1,0	0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3	1,3	1,3	3,9	0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief naar 16,4%	0,6	0,6	0,6	1,7	0
Totaal**	2,5	2,5	2,7	7,7	0
Variante 1b:					
Uitstellen verder verhogen HVV	0,1	0,2	0,3	0,6	0
Tijdelijk verhogen box 3-tarief naar 49%*	2,3	2,3	2,3	7,0	0
Totaal**	2,4	2,5	2,6	7,6	0
Variante 1c:					
Vermogensbelasting box 3 met tarief 1,35%*	0	3,9	3,9	7,7	0
Totaal**	0	3,9	3,9	7,7	0

* Maatregel doorgerekend bij spaarvariant van de spoedwetgeving. Kan anders uitvallen bij de andere variant. Bij de vermogensbelasting is aangenomen dat geen anti-cumulatiebepaling wordt opgenomen.

** Totalen zijn gebaseerd op afgeronde bedragen en kunnen dus afwijken van de som van de getoonde reeksen

¹ In deze berekeningen is nog rekening gehouden met directe en volledige automatisering van o.a. tegenbewijs. Nieuwe berekeningen worden gemaakt en kunnen daarom nog afwijken van de aangegeven omvang.

- Op basis van de begrotingsregels dient dekking gevonden te worden binnen de kabinetsperiode, met als uitgangspunt dekking zoveel mogelijk bij dezelfde belastingsoort. Met de drie varianten wordt de benodigde dekking binnen de kabinetsperiode opgehaald.
- De juridische haalbaarheid van de dekkingspakketten is niet onderzocht. Het is daarmee onduidelijk of deze voldoen aan de proportionaliteitstoets van 1 EP EVRM. Daarnaast is de uitvoerbaarheid afhankelijk van besluitvorming over box 3. Het is nog niet mogelijk om goede inschattingen te geven wanneer de wetgeving met betrekking tot de dekkingsopties inwerking kan treden. Tevens zullen de maatregelen uiteindelijk ook met een uitvoeringstoets moeten worden beoordeeld.
- De bovenstaande budgettaire bedragen zijn een eerste inschatting en dienen bij verdere uitwerking nader te worden bekeken, dit geldt zeker voor de varianten 1b en 1c, waarin significante gedragseffecten kunnen optreden. **Let op:** Daarnaast wordt hierbij uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave bij de vpb (Pillar II), pakt de maatvoering anders uit.

Alternatieve dekkingsopties

- Los van bovenstaande varianten kan de derving ook op een andere wijze gedekt worden. Hieronder worden sleutels (en in het geval waar sleutels niet te geven zijn varianten in maatvoering) gegeven van verschillende opties die betrekking hebben op box 2 en box 3 (maatregelen t.a.v. het lage vpb-tarief hebben in veel gevallen een direct effect op vermogensinkomsten binnen box 2). Daarnaast kan bij de afschaffing van de FOR een gedeelte van deze opbrengst, ca 85 mln, ook als dekking worden gebruikt.
- NB: veel van onderstaande maatregelen hebben een interactie-effect met spoedwetgeving of met andere maatregelen, onder meer door gedragseffecten. Voor een volledige budgettaire inschatting dient een nieuw pakket in zijn geheel te worden doorgerekend.

Alternatieve dekkingsopties (in € mld, in standen)	2023	2024	2025	Cum 2023-2025	struc
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Tijdelijk verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6	2,6	2,6	7,8	0,0
Tijdelijk verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5	0,5	0,5	1,5	0,0
Beperken excessief lenen eigen BV ² tot 17.500	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Tijdelijk verhogen box 3 tarief (per %-punt) ³	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0
Algemene heffingskorting afbouwen met verzamelinkomen (ook box 2 en box 3 inkomen)	-	0,3	0,3	0,7	0,3
Afschaffen FOR (resterend na inzet regulier kader)	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1

² Deze maatregel leidt met name tot het naar voren halen van belastingopbrengsten. Rondom het jaar van invoering is een forse additionele opbrengst te verwachten van circa 2,7 mld, in de jaren daarna treedt juist een derving op. De lastenrelevante opbrengst van deze reeks bedraagt 44 mln per jaar.

³ De sleutel box 3 gaat uit van de spaarvariant van de spoedwetgeving en van het huidige heffingsvrij vermogen.

1b. Spoedwetgeving box 3

- De spoedwetgeving is bedoeld voor de jaren 2023 en 2024, als overbrugging tot er een nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement kan worden ingevoerd. Voor de spoedwetgeving zijn er twee hoofdvarianten uitgewerkt:
 1. **Forfaitaire spaarvariant:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Voor spaargeld en schulden wordt - net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van actuele rendementen, voor de overige vermogensbestanddelen wordt - ook net als in het huidige box 3 stelsel – uitgegaan van het huidige forfait voor beleggingen. Dit forfait is een meerjarig gemiddelde van de rendementen op obligaties, aandelen en vastgoed. Ten opzichte van het huidige box 3 stelsel gaan met name mensen met verhoudingsgewijs veel spaargeld minder belasting betalen.
 2. **Forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen:** Er wordt uitgegaan van de werkelijke vermogensmix van een belastingplichtige. Het forfait wordt voor alle negen vermogensbestanddelen gebaseerd op het rendement in een specifiek jaar, vastgesteld tegen het einde van het belastingjaar. Bovendien wordt voor alle vermogensbestanddelen die kunnen worden onderscheiden in de aangifte een apart forfait bepaald. Met deze variant wordt beter aangesloten bij het werkelijke rendement dat mensen met aandelen en vastgoed halen in een specifiek jaar.
- In beide varianten bestaat voor een belastingplichtige de mogelijkheid tot arbitrage. Belastingplichtigen zouden vermogensbestanddelen met een hoog forfaitair rendement vlak voor de peildatum kunnen omzetten naar vermogensbestanddelen met een verwacht laag forfaitair rendement met als voornaamste doel een lagere belastingheffing te bereiken. Vervolgens worden na de peildatum de oorspronkelijke vermogensbestanddelen weer teruggekocht. Dit geldt m.n. voor effecten, minder voor bijvoorbeeld vastgoed. Om die reden wordt nagedacht over het opnemen van een passende anti-arbitragebepaling in de spoedwetgeving.
- Ook is er onderzocht of het mogelijk is per 2023 een vermogensbelasting in te voeren. Per 2023 kan in de systemen alleen het huidige box 3-systeem worden voorgezet, waarbij een vermogensbelasting binnen de huidige systematiek van de inkomstenbelasting zou moeten worden vormgegeven. Materieel verandert er vrijwel niets. De juridische inschatting, mede op basis van het advies van de Landsadvocaat, is dat zo'n systeem ook in strijd is met het EVRM.

Budgettaire gevolgen

<i>Prijzen 2023, miljoenen €</i>	2023	2024
Raming opbrengst huidig stelsel box 3	5.000	5.400
Raming spoedwetgeving ten opzichte van huidig stelsel		
Variant 1	-380	-380
Variant 2 ¹	-580	-2.020

Tabel 1

	Variante 1: forfaitaire spaarvariant	Variante 2: forfaitaire variant met meerdere vermogensbestanddelen
Juridisch	Wordt juridisch houdbaar geacht.	Sluit beter aan bij het door een individuele belastingplichtige werkelijk genoten rendement in een specifiek jaar. Wordt meer recht gedaan aan arrest HR.
	Volgens het advies van de Landsadvocaat is een tegenbewijsregeling in de spoedwetgeving uitsluitend te overwegen als die regeling zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst uitvoerbaar is. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat het voor de Belastingdienst en belastingplichtigen zeer complex is om in bepaalde situaties het werkelijk genoten rendement op vermogen te definiëren. Dergelijke definiëring is wel noodzakelijk om disputen met belastingplichtigen op te lossen, wat op dit moment nog niet aanwezig is. Bovendien beschikt de Belastingdienst niet over contra-informatie waardoor toezicht slechts beperkt mogelijk is.	
Maatschappelijk-politiek	Doet vooral recht aan spaarders gezien beperkte uitsplitsing per vermogenscategorie. Voor zover een burger spaargeld heeft in box 3 wordt het actuele forfait toegepast.	Voordeel: een betere individuele benadering van werkelijk rendement. Nadeel: de box 3 opbrengst daalt, wat de vermogensongelijkheid vergroot.
Uitvoering	Beide varianten zijn voor de Belastingdienst maakbaar omdat de verschillende vermogensbestanddelen nu ook al op het aangifteformulier voorkomen. De Belastingdienst kan voor de hersteloperatie een aanpassing in de systemen doen waarin de bij hen bekende gegevens worden opgenomen. Deze aanpassing kan ook worden gebruikt voor de spoedwetgeving. Definitieve uitspraken over uitvoerbaarheid kunnen worden gedaan na een uitvoeringstoets.	
	Drie forfaits in het systeem opgenomen, dus bij de overige vermogenscategorieën die (naast spaar- en banktegoeden en schulden) bij de Belastingdienst bekend zijn, wordt hetzelfde percentage gehanteerd.	Per vermogenscategorie een afzonderlijk percentage opgenomen, maar daarvoor zijn alleen parameteraanpassingen nodig. Deze categorieën worden afgebakend op de aangifte.
Budgettair	Leidt voor de belastingjaren 2023 en 2024 tot een minder hoge derving dan variant 2. Leidt ten opzichte van het huidige box 3 tot een derving van ca. 400 miljoen euro. Die derving komt door een lagere opbrengst bij spaarders, die slechts deels wordt gecompenseerd door een hogere opbrengst bij beleggers (voornamelijk bezitters van onroerend goed gefinancierd met schulden). Er blijft een netto derving staan omdat we ervan uitgaan dat een deel van de extra opbrengst bij beleggers verdwijnt vanwege verplaatsing van vermogen, bijvoorbeeld naar box 2.	Omdat de stijging van de huizen- en aandelenprijzen van 2021 pas vanaf 2023 doorwerkt in de forfaits van het huidige stelsel, stijgt de opbrengst van het huidige stelsel en van variant 1 tot boven de 5 mld. De raming van de opbrengst van variant 2 daalt juist, omdat het CPB voorspelt dat de huizenmarkt langzaam normaliseert en we uitgaan van een lager rendement op aandelen dan in de afgelopen jaren. Er is dus een incidentele "uitgestelde belastingclaim" over voorgaande jaren die verloren gaat bij de overstap naar variant 2.

¹ Bij herstel gaan wij er nu vanuit dat de huurinkomsten niet in het forfait betrokken worden, overeenkomstig het huidige stelsel. Er zijn namelijk ook veel niet verhuurder objecten. Bij spoedwetgeving is hier nog geen keuze in gemaakt; voor de raming is wel uitgegaan van een opslag op het forfait voor huurinkomsten.

1c. Doelgroep en rechtsherstel box 3

Het rechtsherstel voor box 3 gaat over de belastingjaren 2017-2020. Aanvullend wordt rechtsherstel geboden voor de belastingjaren 2021 en 2022 omdat het HR-arrest nu geldend recht is. Voor 2023 en 2024 wordt spoedwetgeving voorbereid.

Voor het rechtsherstel moet worden besloten over:

1. De reikwijdte van de doelgroep (herstel voor alle belastingplichtigen of alleen belastingplichtigen die tijdig bezwaar hebben gemaakt);
2. De vormgeving van het rechtsherstel.

1. Doelgroep

- De Hoge Raad heeft een uitspraak gedaan over een massaalbezwaarprocedure van ca. 60.000 belastingplichtigen over de jaren 2017 en 2018. Er is al gecommuniceerd dat er ook rechtsherstel geboden zal worden voor de jaren 2019 en 2020. Voor de jaren 2021 en 2022 wordt bij alle belastingplichtigen de aanslag vastgesteld met inachtneming van het arrest.
- De vraag rijst of er ook rechtsherstel geboden moet worden in de jaren 2017-2020 aan niet bezwaarmakers.
- De voordelen van het beperken van de doelgroep:
 - Volgens de Landsavocaat, BZK en JenV is het verdedigbaar om belastingaanslagen die definitief zijn geworden uit te sluiten van het rechtsherstel. Als besloten zou worden tot uitbreiding van de doelgroep, moet dit op basis van objectieve argumenten onderbouwd worden.
 - Budgettaire zal de derving in eerste instantie beperkter blijven, maar er is een risico dat deze oploopt als burgers in het gelijk worden gesteld via ambtshalve vermindering.
- De nadelen van het beperken van de doelgroep:
 - Het arrest van de Hoge Raad is een exceptioneel arrest, ook omdat de HR zelf rechtsherstel biedt. Beperken van de doelgroep kan als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de overheid.
 - Biedt geen rechtszekerheid aan alle belastingplichtigen, wat zal leiden tot aanvullende procedures en daarmee een groot beslag op de behandelcapaciteit van de Belastingdienst.
 - Daarnaast is in een casus bij de Rechtbank Noord-Holland al rechtsherstel geboden aan een niet-bezwaarmaker. Risico dat meer uitspraken in deze lijn zullen volgen en dat het niet juridisch houdbaar is om slechts de bezwaarmakers rechtsherstel te bieden en er opnieuw rechtsherstel moet worden geboden als nieuwe groep bezwaarmakers in het gelijk worden gesteld. Een opeenvolging van hersteloperaties door het beperken van de doelgroep en daaropvolgende nieuwe procedures is voor de uitvoering zeer onwenselijk en leidt tot risico's in de reguliere processen.

2. Vormgeving rechtsherstel

- Het rechtsherstel bestaat uit 2 fasen. In fase 1 wordt met een nieuwe forfaitaire berekening van het rendement geautomatiseerd rechtsherstel geboden. Daarbij wordt voor iedereen aangesloten bij zijn werkelijke vermogenssamenstelling, maar wel uitgegaan van een forfaitair rendement per vermogenscategorie (sparen, beleggen, etc.). Dit is anders dan in het huidige box 3 stelsel, waar uit wordt gegaan van een forfaitaire vermogensmix, die een groter deel vermogen in aandelen en vastgoed veronderstelt als het inkomen toeneemt.
- Fase 1 kent 2 varianten voor de hoogte van de forfaits die worden gehanteerd voor de verschillende vermogenscomponenten:
 1. Met de spaarvariant wordt het rechtsherstel toegespitst op spaarders – mensen met meer spaargeld dan volgens de forfaitaire vermogensmix in het huidige box 3 (dit omvat ook mensen die niet uitsluitend spaargeld hebben).
 2. Met de variant voor alle vermogenscategorieën wordt meer aangesloten bij het werkelijk rendement in specifieke jaren; aan meer belastingplichtigen wordt rechtsherstel geboden en de derving is groter. Deze derving komt voor een groot deel terecht bij beleggers voor de jaren 2018 en 2020, omdat de rendementen op effecten in die jaren laag waren. Een groot deel van deze groep heeft in de jaren 2017, 2019 en 2021 een hoger rendement gehaald dan forfaitair werd verondersteld.

- Met deze geautomatiseerde vorm van herstel wordt voor een groot deel van de belastingaangiftes (orde 80 tot 90%) een rendement gehanteerd dat lager is dan het werkelijk behaalde rendement. Beredeneerd zou kunnen worden dat een dergelijke vorm van rechtsherstel een adequate vorm van herstel biedt. De Hoge Raad geeft in haar overwegingen ook aan dat, onder meer om uitvoeringstechnische redenen, forfaits gebruikt mogen worden. Het is echter niet volledig zeker dat deze variant juridisch uiteindelijk ook standhoudt. Daarom kan in een tweede fase van het rechtsherstel ook worden gekozen voor 2 varianten:
 - A. Verzoek om aanvullend herstel. Alle belastingplichtigen krijgen de mogelijkheid om een lager werkelijk rendement aannemelijk te maken. Dit kent de minste juridische risico's en aan alle belastingplichtigen wordt direct rechtszekerheid geboden. Het is naar verwachting niet goed mogelijk om toezicht te houden op een dergelijke tegenbewijsregeling vanwege de grote aantallen en beperkte beschikbaarheid van contra-informatie. Ook voor belastingplichtigen is het complex om aan te geven wat het werkelijke rendement is geweest. Met name beleggers die – al dan niet in specifieke jaren – lagere rendementen hebben gemaakt dan gemiddeld zullen hier gebruik van maken.
 - B. Eventueel aanvullend herstel na nadere juridische inkadering. Enkele zaken worden geselecteerd om de noodzaak en reikwijdte van een tegenbewijsregeling aan de rechter voor te leggen. Belastingplichtigen wordt gevraagd om niet individueel te procederen of hun procedures aan te houden totdat de rechter meer helderheid heeft geboden. Er is een risico dat de overheid opnieuw in het ongelijk wordt gesteld en dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A moet worden ingevoerd. Dit biedt ook de mogelijkheid om inkaderingen van het aanvullende herstel aan de rechter voor te leggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een inkadering waarbij beleggers die in één of twee jaar slechte resultaten hebben behaald, maar over een langere periode wel positieve rendementen halen, in die slechte jaren niet extra gecompenseerd worden in aanvulling op het rechtsherstel uit fase 1.
- Beide varianten en fases hebben grote implicaties voor de uitvoering door de Belastingdienst. Variant A door de grote aantallen verzoeken die verwacht worden. In combinatie met beperkte contra-informatie is effectief toezicht naar verwachting niet goed mogelijk. Variant B door de potentieel grote aantallen procedures die gevoerd zullen worden en het risico dat alsnog een tegenbewijsregeling zoals onder A ingevoerd moet worden. Daadwerkelijke uitvoering dient nog vastgesteld te worden in testomgeving en uitvoeringstoets

Budgettaire gevolgen

Tabel 1: Cumulatieve budgettaire derving inkomstenkant herstel, afhankelijk van keuzes voor herstel

	Bezwaarmakers, zonder tegenbewijs	Iedereen, zonder tegenbewijs	Iedereen, met tegenbewijs
Spaarvariant	2,4 mld.	6,9 mld.	11,7 mld.
Forfait voor alle vermogenscategorieën	2,9 mld.	10,3 mld.	11,5 mld.

2. Defensie naar 2% - Kosten en dekkingsopties

Aanleiding

De motie Sjoerdsma c.s. verzoekt het kabinet te bezien wat er op korte termijn nodig is en mogelijk is om de al voorziene toename van het Defensiebudget eerder te laten plaatsvinden en te onderzoeken of er meer kan worden geïnvesteerd in de Defensiesamenwerking met NAVO en Europese partners. Ook wordt het kabinet verzocht naar manieren te zoeken om nog deze kabinetsperiode structureel extra te investeren in Defensie, zonder dat dit ten koste gaat van andere investeringen.

Kosten

In de aanvullende uitwerkingsbrief van 25 maart stelt Defensie voor om de uitgaven met structureel 3,8 miljard te verhogen om naar 2% van het BBP te groeien. Dit komt bovenop de investering uit het regeerakkoord van structureel 3 miljard euro en 4,2 miljard euro in 2025. In het voorstel van Defensie stijgen de uitgaven in 2025 van 1,85% naar 2% van het bbp. De keuze kan ook gemaakt worden om langzamer naar de 2% toe te groeien of structureel op een lager percentage uit te komen. Daarnaast kunnen meer uitgaven toegerekend worden aan de NAVO-norm waardoor additioneel minder nodig is om toe te groeien naar de 2%.

Dekkingsopties

Hieronder zijn voor een totaal van structureel 17 miljard verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar hervormingen en besparingen in de zorg en sociale zekerheid. Ongeveer 2/3 van de uitgaven gaan naar de zorg en sociale zekerheid. Door de vergrijzing stijgen deze uitgaven bovendien harder dan andere overheidsuitgaven. Andere dekkingsopties zijn ook denkbaar zoals het herbestemmen van indexatiegelden of het (incidenteel) inzetten van de intensivering op het Nationaal Groeifonds.

(in mln., + is saldobelastend)		2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
A	Defensie 2%	600	1.500	2.700	2.600	3.000	3.800	3.800
	Voorstel Defensie naar 2% toe te groeien	600	1.500	2.700	2.600	3.000	3.800	3.800
	Meer toerekenen	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM	-PM
B	Dekkingsopties	-700	-1.760	-2.810	-3.210	-4.610	-4.600	-16.950
	<i>Sociale zekerheid</i>							
1	WW hoger, korter en getrapt						400	-500
2	Anticumulatie ZW/WW					-100	-100	-100
3	Deeltijdfuncties in beoordeling AO					-100	-100	-600
4	IVA-uitkering naar 70% oude loon					-100	-100	-400
5	WIA gebaseerd op WML						-100	-3.000
6	Afschaffen ANW voor nieuwe instroom						-200	-200
7	Verlagen maximumdagloon naar modaal loon				-100	-600	-900	-1.900
8	1 op 1 koppeling AOW-leeftijd							-2.000
9	AOW volledig fiscaliseren							-4.000
	<i>Zorg</i>							
10	Pakketmaatregel geneesmiddelen			-250	-250	-250	-250	-250
11	Langdurige ggz terug naar WMO en ZVW					-900	-900	-900
12	Tariefkorting langdurige ggz 10%		-200	-200	-200	-200	-200	-200

13	Inkomensafhankelijke bijdrage WMO			-200	-200	-200	-200
14	Eigen risico verhogen met 100 euro				PM	PM	-1.400
15	Terugbrengen tarieven informele zorg pgb	-300	-300	-300	-300	-300	-300
16	Invoeren normerende tarieven verpleeghuiszorg				PM	PM	-350
17	Objectief verdeelmodel gehandicaptenzorg	40	40	40	40	-150	-150
	<i>Overig</i>						
18	Indexatie CA-middelen	-500	-700	-800	-800	-800	-500
19	Terugdraaien intensivering NGF	-700	-1.100	-1.400	-1.400	-1.100	-700
							0

*De bedragen in de tabel zijn afgerond op 100 miljoen euro. Een aantal maatregelen in de tabel zijn voor het laatst doorgerekend ten behoeve van de publicatie van de Ombuigings- en Intensiveringslijst (op 31 maart 2021). Dit betekent dat nieuwe economische ontwikkelingen en uitvoeringsinformatie in de tussentijd niet is meegenomen in de potentiële besparing. Dit kan een (relatief fors) effect hebben op de reeks. Ook kunnen de reeksen wijzigen als meerdere maatregelen tegelijkertijd worden genomen. De bedragen in de tabel moeten dus worden gezien als orde groottes.

Hervormingen sociale zekerheid

1. De WW wordt in de eerste maanden verhoogd, dan getrapt verlaagd, en de maximale duur verkort naar 1 jaar. In eerste instantie leidt een hogere WW in 2027 tot meer uitgaven.
2. Deze maatregel zorgt ervoor dat de WW-rechten doorlopen als iemand tijdens werkloosheid ziek wordt en de Ziektewet (ZW) instroomt. Nu wordt de WW stopgezet en loopt deze weer door als iemand uitstroomt.
3. Deze maatregel zorgt ervoor dat er bij de beoordeling van arbeidsongeschiktheid (AO) ook wordt gekeken naar de mogelijkheid om een deeltijdfunctie te vervullen i.p.v. alleen maar voltijdsfuncties). Hierdoor zal de beoordeling van arbeidsongeschiktheid vaker minder hoog uitvallen.
4. De IVA-uitkering is voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten, en ligt op een hoger niveau dan voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Dit zorgt voor een prikkel om volledig arbeidsongeschikt te worden verklaard. Deze maatregel trekt de hoogte van de uitkering gelijk en levert structureel 400 miljoen euro op.
5. Na de loongerelateerde uitkering in de WIA (op basis van eerder verdiende loon), vervalt de loonaanvullingsuitkering. Dit zorgt ervoor dat de vervolguitkering in de WIA wordt gebaseerd op het WML, waardoor de WIA meer op de bijstand gaat lijken. De WGA-uitkering (voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten) wordt maximaal 70% WML en de IVA (voor volledig arbeidsongeschikten) 75% WML.
6. De Algemene nabestaandenwet voorziet nabestaanden van een uitkering. Deze uitkering is hoger en soepeler dan de bijstand. Het afschaffen van deze uitkering leidt tot een besparing van 200 miljoen.
7. De werknemersverzekeringen (WW, WIA, ZW) zijn gebaseerd op het laatstverdiende loon. Dit is gemaximeerd op het maximum dagloon. Dit ligt fors hoger dan het modale maandloon (ca. 5000 euro vs. 2900 euro), waardoor de werknemersverzekeringen ook hoger kunnen zijn dan een modaal inkomen. Met deze maatregel wordt de maximale uitkering bij een werknemersverzekering verlaagd.
8. Door deze maatregel stijgt de AOW-leeftijd op gelijke voet mee met de levensverwachting. In het pensioenakkoord van 2019 is dit verlaagd naar een 2/3de koppeling.
9. Als dekking voor het koppelen van de AOW aan de WML-verhoging wordt gekeken naar gedeeltelijke fiscaliseren van de AOW. Volledig fiscaliseren levert structureel 4 miljard euro op.

Hervormingen Zorg

10. Deze maatregel verwijderd een aantal geneesmiddelen uit het pakket, waarvoor kan worden beargumenteerd dat collectieve verzekering niet noodzakelijk is (e.g. maagzuurremmers en obstipatiemiddelen). De opbrengst is onzeker door nader te onderzoeken substitutie effecten.
11. Vanaf 2021 is de Wlz opengesteld voor mensen met een psychische grondslag. Dit heeft tot een onvoorzien grote instroom van cliënten geleid, daarnaast bleek in de nacalculatie het verschil in tarieven per cliënt tussen Wmo en Wlz groter dan vooraf voorzien. Om de beheersbaarheid van de zorg voor deze cliënten te vergroten, wordt de openstelling teruggedraaid.
12. In plaats van de langdurige ggz terug naar de Zvw en WMO over te hevelen, is het ook een optie om de tarieven (die te hoog zijn) te korten. Met deze maatregel wordt via een algemene tariefkorting, vooruitlopend op een kostprijsonderzoek, vast een gedeelte van de kostenstijging gecompenseerd.

13. De eigen bijdrage voor de Wmo (exclusief Beschermd wonen en opvang) wordt inkomens- en vermogensafhankelijk conform de situatie van voor 2019.
14. Het verhogen van het eigen risico met 100 euro levert ongeveer 1,4 miljard euro op. Voor de uitvoering moet de Zvw aangepast worden en deze moet getoetst worden aan Europees recht (duur ca. 1,5 tot 2 jaar).
15. Het tarief voor informele zorg in het Zvw- en WLZ-pgb wordt teruggebracht van ca. 22-25 euro naar ca. 15 euro. Mogelijk is er substitutie van informele zorg naar (duurdere) formele zorg, maar deze kan niet worden gekwantificeerd.
16. Bij CA is besloten om de Integrale Vergelijking (een benchmark i.c.m. individuele tarieven voor de verpleeghuissector) niet in te voeren, o.a. doordat het instrument te complex en niet uitvoerbaar zou zijn (beoogde besparing was 760 mln.). Om toch doelmatigheidswinst in de sector te boeken voeren we een simpeler alternatief in: normerende tarieven. De opbrengst is nu geraamd op 350 mln., maar dit bedrag kan worden bijgesteld afhankelijk van hoe sterk er genormeerd wordt.
17. De middelen in de gehandicaptenzorg worden op basis van objectieve kenmerken verdeeld, in plaats van op historische kenmerken zoals nu het geval is. Dit leidt tot een meer accurate verdeling en doelmatigheid.

Overig

18. Het coalitieakkoord is in december 2021 gepubliceerd. De keuze kan gemaakt worden de intensiveringen uit het coalitieakkoord niet te verhogen met het prijsverschil tussen 2021 en 2022.
19. In het coalitieakkoord is het budget voor de pijlers kennisontwikkeling en onderzoek met 6,7 miljard euro verhoogd van 13,3 miljard naar 20 miljard. Deze intensivering kan worden teruggedraaid en ingezet als dekking.

Overige Dekkingsopties

Hieronder zijn verschillende dekkingsopties in beeld gebracht waarmee extra Defensie uitgaven gedekt kunnen worden buiten de zorg en sociale zekerheid.

(in mln., + is saldobelastend)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	struc.
Overige Dekkingsopties	-220	-500	-870	-1.290	-1.600	-1.640	-1.550
1 ODA naar 0,6%	-200	-300	-300	-500	-600	-600	-600
2 Lelylijn (12 x 250 mln.)	-10	-20	-50	-100	-250	-250	0
3 Verbreding A27	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
4 Zuidasdok	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
5 Afschaffen halvering collegegeld 1ste jaar			-50	-160	-160	-170	-170
6 Beperken halvering collegegeld tot onderwijs/zorg			PM	PM	PM	PM	-100
7 Afschaffen gratis schoolboeken			-200	-200	-200	-200	-200
8 Uitfaseren toekomstfonds		-20	-40	-40	-60	-70	-80
9 Besparen bedrijfslevenregelingen	-10	-60	-130	-190	-230	-250	-300
10 Klimaat-, stikstof- en wetenschapsfonds	PM	PM	PM	PM	PM	PM	0
11 Huurbevrozing in 2023		-100	-100	-100	-100	-100	-100

*Zie disclaimer bij tabel 1 op pagina 1.

1. Het ODA-percentages loopt t/m 2027 op van 0,63% naar 0,66% door de intensivering uit het coalitieakkoord. Gekozen kan worden om het ODA-percentages terug te brengen naar 0,60%.
2. Voor de aanleg van de Lelylijn is in het RA vanaf 2026 tot en met 2037 250 mln. per jaar gereserveerd. Het niet realiseren levert een totale besparing van 3,2 mld. op.
3. Voor het project Ring Utrecht A12/A27 is in totaal 1,5 mld. gereserveerd. Het belangrijkste onderdeel hierin is verbreding van de A27 bij Amelisweerd. Het exacte bedrag van het niet realiseren van deze verbreding is niet bekend, maar wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
4. Voor het project Zuidasdok is in totaal 1,2 mld. gereserveerd. Het exacte bedrag is niet bekend, maar wordt geschat op circa 0,5 tot 1 mld.
5. De halvering collegegeld volledig afschaffen levert een ombuiging op van 0,2 mld.
6. De halvering van het collegegeld in het eerste jaar kan beperkt worden tot onderwijsopleidingen en opleidingen tot verpleegkundigen.

7. Het afschaffen van gratis schoolboeken en ander lesmateriaal levert 300 miljoen euro op. In deze variant wordt 100 miljoen euro gebruikt om de lagere inkomens te compenseren.
8. Door voor de regelingen in het Toekomstfonds (artikel 3 begroting EZK) geen nieuwe verplichtingen meer aan te gaan worden de regelingen geleidelijk uitgefaseerd. Dit levert een besparing op van 83 mln. structureel. Er is gerekend met een besparing op de netto uitgaven, aangezien een aantal regelingen gedeeltelijk revolverend zijn.
9. Er kan een generieke taakstelling op bedrijfslevenregelingen doorgevoerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan het stopzetten van innovatieregelingen Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (41 mln.), PPS-toeslag onderzoek en innovatie (172 mln.), internationaal innoveren (40 mln.) en Eurostars (18 mln.).
10. Voor het stikstof-, klimaat- en wetenschapsfonds is in totaal 65 miljard euro aan incidentele middelen beschikbaar gesteld in het coalitieakkoord. Een taakstelling van 5% levert 325 miljoen euro aan een incidentele besparing op.
11. Gekozen kan worden om de huren in 2023 te bevriezen. Een huurbevriezing zal leiden tot een structureel lagere huurtoeslag aangezien de huurtoeslag meegroeit met de hoogte van de huren. Gekeken moet worden naar de juridische implicaties met betrekking tot compensatie verhuurders.

3. Varianten koppelen AOW

Aanleiding

Tijdens het debat over de Regeringsverklaring zijn in en Tweede Kamer verschillende moties aangenomen die het kabinet oproepen om iets te doen voor de koopkracht van ouderen (Heerma c.s., Marijnissen, Den Haan c.s.). Daarnaast zijn in de Eerste Kamer moties aangenomen om de AOW niet eenmalig te ontkoppelen aan het minimumloon (WML) (Faber-van de Klashorst c.s., Van Rooijen c.s., Van der Linden c.s.). Dit memo biedt handelingsopties om aan deze moties tegemoet te komen.

Besluitvormingsmoment

- Uitvoeringstechnisch en juridisch is het mogelijk om besluitvorming uit te stellen tot augustus. Wel betekent dit dat het wetgevingstraject van een complex wetsvoorstel (het WML werkt door op meer dan 70 regelingen) binnen de gebruikelijke doorlooptijd wordt doorlopen. In het coalitieakkoord is uitgegaan van verhoging WML per 1 januari 2024.
- Er zijn verschillende argumenten om nu al een besluit te nemen:
 - Zowel de Eerste als de Tweede Kamer roepen op tot urgentie en snelle besluitvorming rondom de koopkracht van gepensioneerden;
 - Het kabinet heeft in debatten over coalitieakkoord aangegeven dit voorjaar naar de koopkracht van gepensioneerden te kijken;
 - Voor de zomer wordt een hoofdlijnenbrief gestuurd over de vormgeving van de minimumloonsverhoging. Zonder besluitvorming wordt in deze brief uitgegaan van ontkoppeling van de AOW.
- Gedeeltelijke besluitvorming over de koopkracht van gepensioneerden heeft als nadeel dat de koopkracht van ouderen niet integraal gewogen kan worden in de augustusbesluitvorming

Budgettair overzicht varianten

Op verzoek van de vierhoek zijn een aantal indicatieve dekkingsvarianten opgesteld om koppeling van de AOW mogelijk te maken. Hierbij liggen drie knoppen voor de hand: de ouderenkorting (onderdeel van 3-miljardpakket), de IOAOW en fiscaliseren van de AOW. Varianten 1 en 2 zijn eerder besproken in de vierhoek, varianten 3 en 4 zijn door Financiën toegevoegd. In varianten 1 t/m 3 wordt het 3-miljardpakket betrokken bij dekking voor de koppeling, in variant 4 niet.

Tabel 1 geeft een overzicht van de budgettaire impact in 2025 uitgedrukt in lopende prijzen. Deze bedragen worden nog geactualiseerd naar constante prijzen.

Na een keuze voor een of meerdere varianten worden deze verder uitgewerkt en doorgerekend voor de jaren 2024-2027. Afhankelijk van de gekozen variant zullen hierbij de dekkingsbronnen 4, 5 of 6 als sluitpost worden gebruikt om de koppeling volledig te dekken (in prijspeil 2022).

Tabel 1: Budgettair overzicht in lopende prijzen 2025* ('+' = saldooverslechterend)

Maatregel (mld. euro)	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Struc
1 Verhogen AOW	2,5	2,5	2,5	2,5	PM
2 Terugdraaien verhoging ouderenkorting uit CA	-0,7	-0,7	-0,7	-	PM
3 Verlagen IOAOW	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	PM
4 Vervroegen afbouwpunt Ouderenkorting	-0,2	-	-	-	PM
5 Generieke verlaging arbeidskorting	-0,4	-0,2	-	-	PM / PM
6 Verlagen schijfgrens voor gepensioneerden	-	-0,4	-0,6	-1,3	PM/PM/PM
Totaal	0	0	0	0	0

(*) De bedragen in deze tabel worden nog geactualiseerd naar constante prijzen (prijspeil 2022).

Toelichting maatregelen

- 1) De kosten voor het **verhogen van de AOW** met 7,5% (gelijk aan WML) bedragen 2,5 mld. per jaar in 2025. Dit verhoogt de bruto AOW met 855 euro (per jaar).
- 2) Het **terugdraaien van de verhoging van de ouderenkorting** uit het CA met 376 euro levert 0,7 mld. op. Voor ouderen met (hoge) middeninkomens betekent dit dat zij 376 euro minder belastingkorting ontvangen t.o.v. de invulling in het coalitieakkoord. Hoge inkomens verzilveren de ouderenkorting niet en ondervinden dus geen nadeel van het verlagen van de ouderenkorting.
- 3) De IOAOW is een bruto-kop op de AOW van 328 euro voor alle AOW'ers en is net als de AOW afhankelijk van de AOW-opbouw. Het **verlagen van de IOAOW** tot nul euro levert 1,1 mld. euro op in 2025. Dit verlaagt de bruto uitkering van ouderen met volledig AOW-opbouw met 328 euro.
- 4) Net als de algemene heffingskorting bouwt de ouderenkorting af totdat de afbouwgrens is bereikt. Het **vervroegen van de afbouwgrens van de ouderenkorting** met 4.400 euro (van circa 43.000 euro naar circa 38.000 euro levert 0,2 mld. op. Voor ouderen met een inkomen op het afbouwtraject betekent dit dat zij 660 euro minder korting ontvangen. Gepensioneerden met een hoog inkomen ondervinden geen negatieve inkomenseffecten. Zij hebben al geen profijt van de ouderenkorting, omdat deze voor hen geheel is afgebouwd.
- 5) In de indicatieve invulling van het 3 miljardpakket wordt de arbeidskorting geïntensiveerd voor 3 mld. Er kan dekking worden gevonden door de **arbeidskorting minder te intensiveren** dan in het CA voorlopig is afgesproken. In variant 1 en 2 wordt 0,4 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten met 51 euro en het derde knikpunt met 57 euro minder te verhogen dan in het CA. In variant 3 wordt 0,2 mld. opgehaald door de eerste twee knikpunten 26 euro en het derde knikpunt 28 euro minder te verhogen. Ook met deze aanpassingen van de arbeidskorting ten opzichte van het CA biedt de verhoging van de arbeidskorting compensatie voor de verdere afbouw van de zelfstandigenaftrek.¹
- 6) Gepensioneerden hebben niet te maken met een tweeschijvenstelsel, maar met een drieschijvenstelsel. Doordat zij geen AOW-premie betalen, betalen zij tot circa 38.000 euro een verlaagd belastingtarief. Het **verkorten van de eerste schijf** leidt ertoe dat ouderen met een inkomen boven deze grens meer inkomstenbelasting betalen. Het korten van de eerste schijf met resp. 3400, 4800 of 8600 euro levert in 2025 resp. 0,4 mld., 0,6 mld., of 1,3 mld. op. Voor ouderen boven de schijfgrens betekent dit dat zij 609, 859 of 1485 euro extra belasting zullen betalen.

Naast de voorgestelde varianten zijn er ook nog een aantal andere mogelijke maatregelen om dekking te vinden. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een beperktere verhoging van het WML (met een verhoging van circa 4% kan de AOW gekoppeld worden), het beperken van de dubbele algemene heffingskorting in de AOW, het invoeren van een kostendelersnorm in de AOW of het 1-op-1 koppelen van de AOW-leeftijd aan de levensverwachting.

¹ De extra afbouw van de zelfstandigenaftrek a.g.v. het CA vertaalt zich in een lager netto-inkomen van ongeveer 322 euro in 2025 t.o.v. 2022. De bedragen in de arbeidskorting in deze variant (eerste twee knikpunten: 325 i.p.v. 376 euro en derde knikpunt: 377 i.p.v. 434 euro) liggen nog boven het netto-effect van de verlaging van de zelfstandigenaftrek (322 euro).

Bijlage 1: Medianentabel varianten

- De gemiddelde koopkracht per jaar in de periode 2022 – 2025 verandert in de varianten 1 en 2 niet t.o.v. CEP (0,3% per jaar). In variant 3 verbetert de mediane koopkracht voor alle huishoudens naar 0,4%. In deze variant wordt de arbeidskorting niet versoerd, terwijl werkenden ook minder pensioenpremie gaan betalen vanwege de hogere pensioenfranchise. Dit is ook zichtbaar in de verbeterde mediane koopkracht voor werkenden.
- Voor gepensioneerden verandert de mediane koopkracht niet. Dit illustreert dat de varianten vooral zorgen voor herverdeling binnen gepensioneerden.
- De versoering van de arbeidskorting t.o.v. het coalitieakkoord in variant 1 en 2 zorgt voor een kleinere positieve ontwikkeling van de hoogste inkomens. In het CEP bedraagt de gemiddelde koopkracht +0,3% per jaar, terwijl deze in variant 1 +0,2% bedraagt. In deze variant is de versoering van de arbeidskorting t.o.v. CEP/Coalitieakkoord het grootst (0,4 miljard euro).

Tabel 2: cumulatieve koopkracht gemiddeld per jaar in de periode 2022-2025 in het CEP en in de varianten

	CEP	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4
	%	%	%	%	%
Inkomensgroep					
1e (<=114% WML)	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	PM
2e (114-182% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	PM
3e (182-278% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
4e (278-410% WML)	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
5e (>410% WML)	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	PM
Inkomensbron					
Werkenden	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	PM
Uitkeringsgerechtigden	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Gepensioneerden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	PM
Huishoudtype					
Tweeverdieners	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	PM
Alleenstaanden	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Alleenverdieners	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	PM
Kinderen					
Huishoudens met kinderen	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	PM
Huishoudens zonder kinderen	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	PM
Alle huishoudens	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	PM

4. VPB – Pillar 2 en Grondslag VPB

Opgave

- In het coalitieakkoord is het volgende afgesproken: *“De CFC-maatregel uit Ter Haar wordt ingevoerd. Ook wordt OESO Pillar II ingevoerd. De opbrengst is nog onzeker. Mocht dit niet tot de gewenste besparing leiden, dan wordt gekeken naar andere grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte in de Vpb waarbij het vestigingsklimaat, en de positie van het mkb in ogenschouw wordt genomen.”*
- Voor deze maatregel is in totaal 1 miljard euro opbrengst ingeboekt vanaf 2023.
- Inmiddels is duidelijk dat de invoering van Pillar II duurt tot 2024. Bovendien levert deze maatregel naar verwachting niet 1 miljard euro op, maar 412 miljoen euro. Zie onderstaande tabel.

in standen, in mln. - is saldooverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
Pillar II/grondslag VPB cf. CA	1000	1000	1000	1000
Actuele raming Pillar II	0	412	412	412
Resterende budgettaire opgave VPB	1000	588	588	588

Dekking

- In het Coalitieakkoord is afgesproken om het bedrag resterend na implementatie van Pillar II (1000 miljoen in 2023, 588 miljoen vanaf 2024) te dekken. Afgesproken dient te worden hoe dit concreet ingevuld wordt.
- Beleidsmatig ligt dekking via verhoging van het lage Vpb-tarief of het verlagen van de schijfgrens Vpb voor de hand. Deze opties zijn ook in het CA benoemd.
- Het lage vpb-tarief verstoort het globale evenwicht tussen AB-houders, werknemers en IB-ondernemers. De huidige schijfgrens van 395.000 euro werkt actieve fiscale planning in de hand bijvoorbeeld door het aantrekkelijk te maken om BV's op te splitsen.
- Onderstaande tabel geeft dekkingsvarianten via deze instrumenten weer. Desgewenst kan gekozen worden voor een combinatie van de twee maatregelen. **Let op:** in onderstaande tabel wordt uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: Indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave in box 3, pakt de maatvoering anders uit. Het is van belang om in het totale eindbeeld ervoor te zorgen dat tarieven en schijven niet van jaar op jaar heen en weer springen.

in standen, in mln. - is saldooverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
1. Verhoging lage VPB tarief naar 16,9% in 2023, 16,12% vanaf 2024 (huidig: 15%)	1000	588	588	588
2. Verlagen schijfgrens naar 230.000 in 2023 en 290.000 vanaf 2024 (huidig: 395.000)	1000	588	588	588

- Onderstaande tabel geeft een paar sleutels weer indien een andere maatvoering gehanteerd wordt.

	Opbrengst in € mld
Verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5
Verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3
Verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6
Verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5

HEDEN – T.B.V. VOORBESPREKING WOENSDAG 12:00 UUR

TER BESPREKING

Aan
de minister

nota

Concept-Voorjaarsnota 2022

Bespreken

Directie Begrotingszaken

persoonsgegevens

Datum

12 april 2022

Notanummer

2022-0000120865

Bijlagen

Concept Voorjaarsnota
Aanbiedingsformulier MR

Aanleiding

Woensdag 13 april van 12:00-12:30 bespreken wij de concept-Voorjaarsnota met u. Deze staat geagendeerd voor de Ministerraad van 22 april. In de bijlage vindt u een eerste concept-Voorjaarsnota en het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad. Na de bespreking van woensdag verwerken wij uw commentaar. U ontvangt op dinsdag 19 april een nieuwe versie, welke wij na uw akkoord zullen versturen naar AZ.

Bespreekpunten

- Kunt u zich vinden in de eerste concept-Voorjaarsnota? Dit is nadrukkelijk nog work in progress.
- Graag vragen wij specifiek uw aandacht voor een aantal passages:
 - De inleiding
 - De passage over budgettaire ankers (hoofdstuk 3)
 - De passage over de ontwikkeling van het saldo en verhouding tot de Europese begrotingsregels (hoofdstuk 3)
- Wilt u het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad ondertekenen? Vanwege uw afwezigheid volgende week leggen wij het formulier nu alvast voor.

Kern

- De Voorjaarsnota heeft vanaf dit jaar een meerjarig karakter. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden gepresenteerd tot en met 2027. Zoals besproken is de Voorjaarsnota technisch gehouden.
- In voorgaande jaren werd eind april het besluitvormingsmemorandum (BVM) voorgelegd in de Ministerraad, gevolgd door de Voorjaarsnota in mei. Dit jaar is besloten direct een concept-Voorjaarsnota te maken.
- Deze concept Voorjaarsnota bevat op verschillende plekken nog PMs. Dit komt onder andere omdat de voorjaarsbesluitvorming nog niet is afgerond, de definitieve inkomstencijfers pas in mei volgen en omdat op sommige dossiers nog gesprekken lopen, zoals voor de normeringssystematiek. Waar mogelijk worden deze passages deze week nog gevuld en ontvangt u deze op 19 april. De overige passages worden in mei aan u voorgelegd.
- Conform de comptabiliteitswet moet de Voorjaarsnota uiterlijk 1 juni verzonden worden naar de Tweede Kamer.
- In de Voorjaarsnota wordt aan verschillende moties en toezeggingen voldaan. De motie Van der Staaij en Omtzigt vraagt op welke budgettaire ankers het kabinet stuurt. Daarnaast heeft de Raad van State het kabinet verzocht in het

voorjaar aan te geven hoe het kijkt naar de verhouding tot de Europese begrotingsregels.

Planning

- Woensdag 13 april: bespreking concept-Voorjaarsnota
- Dinsdag 19 april: u ontvangt de MR-versie van de concept-Voorjaarsnota
- Woensdag 20 april: verzending concept-Voorjaarsnota naar AZ
- Vrijdag 22 april: bespreking concept-Voorjaarsnota in MR
- Vrijdag 29 april: uitgavenbesluitvorming afgerond
- Vrijdag 13 mei: u ontvangt de definitieve versie van de Voorjaarsnota, waarbij wij mandaat vragen om de inkomstencijfers (volgen op 16 mei) te verwerken.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

di. 12/4, 19.30-21.00 u
(FIN)

TER BESPREKING DINSDAG 12 APRIL 21:00

Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Voorjaarsoverleg

Aanleiding

Vanavond staat het voorjaarsnotaoverleg gepland. Bijgevoegd treft u de stukken voor het overleg. Wij zullen voor printjes voor de deelnemers zorgen. De

zullen u ambtelijk ondersteunen bij het overleg.

Kern

- De spreeklijn bestaat uit twee delen, namelijk de toelichting op het rijksbrede financiële beeld en een toelichting op de resterende dossiers die een politieke keuze vragen. De spreeklijn heeft u vanmiddag al van ons ontvangen.
- De stukken set bestaat verder uit de agenda, het algemene inleidende besprekingsstuk en de technische A4'tjes over VPB, Box 3, AOW en Defensie.

Datum

12 april 2022

Notanummer

2022-0000118774

Bijlagen

Spreektekst
Agenda

A4'tjes voor vanavond:

0. Besprekingsstuk Voorjaar
1. VPB
 - 2a. Dekkingsopties box 3
 - 2b. spoedwetgeving box 3
 - 2c. Doelgroep box 3
3. AOW-WML
4. Defensie

1. overkoepelend : vvd : AOW, Box 3 +
(piller 2: afspraak) Defensie
→ kooprecht Aug. 2022...
→ balans...
→ VPB/vermogen, box 2
(Box 3)

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum

11 april 2022

Onze referentie

4262896

agenda

Omschrijving	Voorjaarsoverleg
Vergaderdatum en -tijd	12 april 2022, 19:30
Vergaderplaats	Ministerie van Financiën

1. Terugblik op de eerste 100 dagen van het kabinet
2. Begrotingsbesluitvorming
 - a. Financieel beeld
 - b. Resterende dossiers (volgorde van bespreking in overleg)
 - i. Vennootschapsbelasting
 - ii. Box 3
 - iii. AOW
 - iv. Defensie
3. Woordvoeringslijn

Vooraf

- De Voorjaarsnota 2022 staat in het teken van de uitwerking van het coalitieakkoord. Met het coalitieakkoord is voor deze kabinetsperiode een bedrag van 75 miljard euro vrijgemaakt voor belangrijke maatschappelijke opgaven. In de Voorjaarsnota worden de eerste middelen toegevoegd aan de begrotingen en maken vakministers de bestedingsvoorstellen bekend. Ook worden de contouren voor de investeringsfondsen gepresenteerd.
- De voorjaarsbesluitvorming is onder te verdelen in drie ronden, namelijk (1) de reguliere jaarlijkse begrotingsbesprekingen, (2) aanvullende politieke keuzes en (3) omgang met het EMU-saldo.

1. Reguliere jaarlijkse begrotingsbespreking

- De begroting wordt bijgesteld op basis van de macro-economische raming van het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Ook worden de plussen en minnen uit het uitvoeringsbeeld 2021 van het staand beleid verwerkt. Substantiële structurele tegenvallers doen zich voor bij de asielraming en de huurtoeslag. Incidenteel hogere uitgaven doen zich met name voor bij toeslagen en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
- Deze uitgaven lopen mee in de herijking van het uitgavenplafond zoals aangekondigd in de Startnota. De gevolgen voor het EMU-saldo in de jaren t/m 2027 bedragen ca. 0,0 tot 0,2% bbp verslechtering. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de incidenteel hogere uitgaven voor Oekraïne.
- Bij het coalitieakkoord is voor de koopkracht gerekend met indexatie van de kinderbijslag (AKW). De benodigde middelen zijn echter nog niet toegevoegd aan de begroting. Deze dekkingsopgave wordt ingevuld uit de indexatie van de middelen uit het coalitieakkoord die op de Aanvullende Post staan.
- Binnen het inkomstenkader zijn de verschillende mee- en tegenvallers in beeld gebracht. Alleen voor de zorgpremies is dit niet het geval. Hiervan is afgesproken dat dit in augustus gebeurt, omdat dit beeld op dit moment nog te onzeker is. De twee grootste tegenvallers aan de inkomstenkant zijn box 3 en de invoering van pillar II/vpb (één jaar uitstel en lagere opbrengst). Voor het overige ziet het er rustig uit.

2. Aanvullende politieke keuzes*Principes*

- Met het coalitieakkoord wordt fors geïnvesteerd. De begroting is expansief. Hogere additionele uitgaven of lagere lasten dienen daarom te worden gedekt met hervormingen die structureel leiden tot lagere uitgaven elders op de begroting.
- Koopkracht is een verdelingsvraagstuk. Streven naar een evenwichtig en gemiddeld positief beeld binnen de afgesproken kaders.

Politieke dossiers: onderstaande dossiers spelen nog¹

1. Box 3
2. Defensie (motie Sjoerdsma c.s.)
3. Koopkracht ouderen (AOW)
4. VPB (uitwerking afspraken coalitieakkoord, Pillar II)

Mogelijke dekkingsbronnen die zijn opgekomen ter financiering van de wensen

- Vpb: lage tarief en schijfgrens
- Fiscalisering AOW
- Indexatie coalitiemiddelen
- Vermogens (box 2 e.d.)
- Fondsen
- Additionele ombuigingen

¹Voor de tegemoetkoming van studenten is met de brief van de minister van OCW reeds een voorstel aan de Tweede Kamer voorgelegd. Voor jeugdzorg is de inzet erop gericht met VNG tot afspraken te komen over houdbaar jeugdstelsel. Koopkracht 2023 (o.a. invulling 3 mld.) wordt in augustus over besloten.

Structurele intensiveringen in perspectief

- Het verhogen van de AOW met 7,5% via koppeling WML (3,2 miljard euro) en het verhogen van de Defensie uitgaven (3,8 miljard) kost structureel 7 miljard euro.
- In het coalitieakkoord is per saldo in structureel 13 miljard euro geïntensiveerd waarvan 3 miljard euro voor Defensie.

3. EMU-saldo

- De Voorjaarsnota bevat het meerjarig budgettair beeld met de ontwikkeling van EMU-saldo en schuld tot en met 2027. In de huidige kabinetsramingen van Financiën komt het overheidstekort uit boven de -3 % bbp. Hierbij wordt uitgegaan dat de keuzes voor VPB, Box 3, AOW en Defensie worden gedekt.

EMU-saldo in %	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo CEP	-2,5%	-2,3%	-2,5%	-2,9%	-3,2%
EMU-saldo kabinet	-4,0%	-3,0%	-3,4%	-3,7%	-3,6%

- Uit het CEP van het CPB kwam een verwacht tekort van 2,5% bbp in 2022 dat oploopt tot 3,2% bbp in 2026. Van 2027 t/m 2030 raamt het CPB een overheidstekort van 3,5% bbp. De raming van het kabinet komt t/m 2026 hoger uit. Dit komt vooral doordat het CPB ervan uit gaat dat het niet lukt om de extra middelen uit het coalitieakkoord voor o.a. het nationaal groeifonds, defensie, onderwijs en IenW op tijd uit te geven.
- Daarnaast is in de bovenstaande kabinetsraming ook het effect van de herijking van het uitgavenplafond meegenomen (zie punt 1). Dit verslechtert het beeld jaarlijks tussen de 0,0 en 0,2% bbp.
- De uitgaven voor Oekraïne en de gasbatenmutaties zoals de gasopslag Norg zijn nog niet verwerkt in deze cijfers.

4. Technische opties

- Als bijlagen bij dit bespreekstuk zijn technische beschrijvingen opgenomen met ambtelijk geïnventariseerde mogelijke dekkingsopties (groslijst).
- Het betreft A4'tjes over Pillar II / Grondslag VPB, Box 3, AOW-Wml en Defensie.

Tijdpad

- Politiek overleg op 12 en 14 april.
- Besluitvorming 22 april Ministerraad.

Opgave

- In het coalitieakkoord is het volgende afgesproken: *“De CFC-maatregel uit Ter Haar wordt ingevoerd. Ook wordt OESO Pillar II ingevoerd. De opbrengst is nog onzeker. Mocht dit niet tot de gewenste besparing leiden, dan wordt gekeken naar andere grondslagverbreding, het lage Vpb-tarief en/of de schijflengte in de Vpb waarbij het vestigingsklimaat, en de positie van het mkb in ogenschouw wordt genomen.”*
- Voor deze maatregel is in totaal 1 miljard euro opbrengst ingeboekt vanaf 2023.
- Inmiddels is duidelijk dat de invoering van Pillar II duurt tot 2024. Bovendien levert deze maatregel naar verwachting niet 1 miljard euro op, maar 412 miljoen euro. Zie onderstaande tabel.

in standen, in mln. - is saldooverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
Pillar II/grondslag VPB cf. CA	1000	1000	1000	1000
Actuele raming Pillar II	0	412	412	412
Resterende budgettaire opgave VPB	1000	588	588	588

Dekking

- In het Coalitieakkoord is afgesproken om het bedrag resterend na implementatie van Pillar II (1000 miljoen in 2023, 588 miljoen vanaf 2024) te dekken. Afgesproken dient te worden hoe dit concreet ingevuld wordt.
- Beleidsmatig ligt dekking via verhoging van het lage Vpb-tarief of het verlagen van de schijfgrens Vpb voor de hand. Deze opties zijn ook in het CA benoemd.
- Het lage vpb-tarief verstoort het globale evenwicht tussen AB-houders, werknemers en IB-ondernemers. De huidige schijfgrens van 395.000 euro werkt actieve fiscale planning in de hand bijvoorbeeld door het aantrekkelijk te maken om BV's op te splitsen.
- Onderstaande tabel geeft dekkingsvarianten via deze instrumenten weer. Desgewenst kan gekozen worden voor een combinatie van de twee maatregelen. **Let op:** in onderstaande tabel wordt uitgegaan van de bestaande beleidsmatige context: Indien dezelfde instrumenten ook ingezet worden voor dekking van de opgave in box 3, pakt de maatvoering anders uit. Het is van belang om in het totale eindbeeld ervoor te zorgen dat tarieven en schijven niet van jaar op jaar heen en weer springen.

in standen, in mln. - is saldooverslechterend = lastenverlichting	2023	2024	2025	Struc
1. Verhoging lage VPB tarief naar 16,9% in 2023, 16,12% vanaf 2024 (huidig: 15%)	1000	588	588	588
2. Verlagen schijfgrens naar 230.000 in 2023 en 290.000 vanaf 2024 (huidig: 395.000)	1000	588	588	588

- Onderstaande tabel geeft een paar sleutels weer indien een andere maatvoering gehanteerd wordt.

	Opbrengst in € mld
Verlagen schijfgrens vpb naar €300.000	0,5
Verlagen schijfgrens vpb naar €200.000	1,3
Verlagen schijfgrens vpb naar €100.000	2,6
Verhogen lage vpb-tarief (gegeven huidige schijfgrens) (per %-punt)	0,5